Koroška kronika

Izdaja:
BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:
Za naročnike:
v tuzemstvu mesečno 1.— šiling,
v inozemstvu mesečno 2.— šilinga.
Posamezna številka 30 grošev.

Leto III. | Celovec, 1. avgusta 1947 | Številka 32

Težave z Balkansko komisijo

Sovjetska zveza uporabila pravico veta

Kot znano, zaseda Varnostni svet že pet tednov in razpravlja o vprašanju ustanovitve stalne Balkanske komisije za nadzorstvo grških mejá. Prvo obdobje diplomatskega boja med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami zaradi Grčije se je končalo pri Varnostnem svetu precej burno. Trenutna napetost grozi, da se bo spremenila v udarec proti Združenim narodom, ki ga ne bo mogoče več popraviti.

Prvotni sklepi

V splošnem je pri tem prišel do veljave prvotni ameriški predlog vkljub odporu sovjetskega delegata Andreja Gromikova in govornikov treh obdolženih držav Jugoslavije, Albanije in Bolgarske.

Kot prvi govornik je pričel debato francoski delegat Aleksander Parodi. V ospredje svojih izvajanj je postavil dokaze proti Gromikovim trditvam, da Varnostni svet samo lahko svetuje in priporoča, ne more pa osnovati sklepov.

Njegovemu stališču se je pridružil britanski delegat. Opozoril je na ugotovitev Varnostnega sveta, da predstavlja nadaljevanje sedanjih razmer na grškem ozemlju ogrožanje svetovnega miru. Spričo takšnega položaja se ne more mirno gledati na razvoj stvari.

Končno je Varnostni svet sklenil, da na predlog ameriškega delegata Johnsona sestavi člene statuta balkanske komisije na sledeči način:

Balkanska komisija ima nalogo, da stoji vladam Grčije, Bolgarije, Jugoslavije in Albanije pri pogajanjih o pomiritvi obmejnih spopadov in pri zaključitvi obmejne pogodbe na strani z nasvetom. Ona mora nadzorovati prevoz in oddajo vseh oseb, ki se hočejo izseliti.

Komisija je upravičena da izvede na licu mesta preiskave o vzrokih nemirov in o tem poroča Varnostnemu svetu.

Komisija ima svoj glavni sedež v Solunu. Vlade Albanije, Bolgarije, Jugoslavije in Grčije imajo neposreden dostop do te komisije.

Komisija je nadalje opolnomočena, da poroča četrtletno Varnostnemu svetu o svojem delovanju, pri čemer pa ji je na prosto, da tudi vmes pošilja posamezna poročila.

Sovjetska zveza ugovarja

Potem ko Gromiko ni hotel glasovati pri razpravi o poedinih točkah resolucije Združenih držav za vzpostavitev stalne preiskovalne komisije na Balkanu, je silil h glasovanju o celotnem besedilu. Vsi členi so bili odobreni, ne da bi se bila Sovjetska zveza udeležila glasovanja. Zaradi veta, ki ga je Gromiko nato vložil, so propadli pettedenski napori za primerno rešitev problema. Večina delegatov je smatrala resolucijo že za odobreno, ko je delegat Sovjetske zveze oklevajoč dvignil roko in s tem naznanil svoj končni veto k tej resoluciji. V dvorani je zavladalo presenečenje med odposlanci, posebno ameriški je to razburjeno komentiral.

Potem ko je sovjetski odposlanec Andrej Gromiko vložil svoj veto proti ameriškemu predlogu za vzpostavitev balkanske komisije, se je avstralski delegat polkovnik Hodgeon dvignil in izjavil dobesedno: „Kaj, za vraga, niste mogli to takoj storiti in nam prihraniti ves napor in težave?« — Ruski odposlanec je pogledal začudeno Hodgeona ter zapustil Varnostni svet.

Predno so zasedanje Varnostnega sveta preložili, je Gromiko izjavil, da bo predložil lasten načrt za rešitev tega vprašanja. Tudi poljski odposlanec in predsednik Varnostnega sveta Oskar Lange je omenil, da bo predložil poljski načrt za rešitev balkanskega vprašanja.

Ko je sovjetski odposlanec Andrej Gromiko proti sklepu Združenih narodov, ustanoviti stalno komisijo za preiskavo obmejnih spopadov na grški meji, vložil svoj veto, ne odpira samo poti za nadaljne prekršitve ob meji, temveč služi tudi kot svarilo svetu, da se bodo vršili morebitni ponovni spopadi s svojetsko-ruskim odobravanjem in pod njegovo zaščito. Časopis »New York Times« piše v svojem uvodniku, da ovira veto Združene narode pri njihovi nalogi, varovati mednarodni mir in varnost, zaradi česar je ta organizacija bila pravzaprav ustanovljena.

Konferenca v Ženevi

Gospodarski in socijalni svet Združenih narodov je sprejel ameriški predlog, po katerem naj se vrši 23. marca 1948. v Ženevi konferenca o svobodnem poročanju, katero že dolgo predvidevajo. Končnoveljavna odločitev glede časa te konference je prepuščena glavni skupščini Združenih narodov, ki se bo sestala jeseni.

Britanski minister Hector Mc Neil je izjavil v svojem govoru o svobodi poročanja, da se naj prepove članstvo v Združenih narodih onim državam, ki izvajajo še danes cenzuro. Po njegovem mnenju naj vse vlade na svetu priznajo osnovne pravice na področju poročanja, ki so:

1. Zastopniki ene države Združenih narodov imajo pravico nemoteno zbirati poročila v neki drugi državi, ki je tudi član Združenih narodov.

2. Pravica do prostega sporočanja teh poročil in poroštvo, da more prebivalstvo nemoteno čitati ali poslušati ta poročila.

Oktobra konferenca v Londonu

Kakor je javil govornik britanskega zunanjega ministrstva, je vlada Sovjetske zveze sprejela povabilo Velike Britanije za udeležbo pri konferenci posebnih poverjenikov zunanjeministrskega sveta, ki naj bo pričetkom oktobra v Londonu. To povabilo so poslali že pred tremi tedni v Washington, Moskvo in Pariz.

Sovjetski odgovor je prvo uradno stališče, ker je francoska vlada v bistvu javila samo, da soglaša, ne da se bi izjavila za določen čas. Tudi Združene države so že najavile svojo udeležbo.

Anglo-ameriški pogovori glede gospodarske bodočnosti britanske in ameriške cone v Nemčiji so ojačili vtis, da poizkusi štirih velesil, priti do sporazuma glede gospodarske enotnosti Nemčije, niso niti najmanj napredovali, odkar so jih v Londonu brez uspeha opustili in predali v nadaljnje obravnavanje zavezniškem oblastem v Berlinu. Diplomatski opazovalci pripisujejo ruski pripravljenosti za sestanek v oktobru velik pomen.

Predvsem so gotovi krogi dvomili, odkar so propadli pogovori med Bevinom, Bidaultom in Molotovom glede Marshallovega načrta, o sestanku zunanjih ministrov v novembru.

Vloga Združenih držav v Evropi

»News Chronicle« razpravlja o vlogi, ki jo utegnejo Združene države igrati v Evropi ter pravi med drugim: »Če pomislite, koliko pomeni Marshallov načrt za Evropo in svet, se vam na prvi pogled zdi presenetljivo, da približno polovico Američanov sploh nikdar nič ni slišalo o tem načrtu. To je ugotovil Gallupov zavod. Toda naslednja dejstva so bodrilnejša. Amerika je velika država, ki sama sebi zadošča. Čeprav se je v zadnjih letih njeno zanimanje za ostali svet zelo povečalo, je vendar za marsikoga v njegovem obzorju najvažnejša stvar občinska črpalka. Če pa pomislimo na izolacionistično tradicijo Amerike in upoštevamo, da se povprečni ljudje povsod na svetu ne zanimajo veliko za politiko, bomo gledali na te številke v drugačni luči. Razveseljivo je to, da je polovica ameriškega prebivalstva nekaj slišala o Marshallovem načrtu. Še bolj razumljivo je, da ga večina odobrava in da so mnogi pripravljeni pristati na izredno obdavčenje za izvedbo tega načrta. Toda najprej si moramo pomagati sami. To je naša dolžnost, kajti navsezadnje lovimo volka pred našim pragom.«

Indonezija v luči svetovne politike

V zvezi z dogodki v Indoneziji piše »Times«: »Nehrujeve izjave v odgovor na poziv dr. Sjahrirja, naj Indija pomaga Indoneziji, kažejo, da bodo nedavni nizozemski koraki pritirali na ostrino celotno vprašanje pravic azijskega nacionalizma in položaje evropskih velesil. Čeprav gre pri tem za indonezijske in nizozemske napake, bodo iz vsega vendar nastale resne posledice za bodoče odnošaje med vzhodom in zahodom. Če napake ne bodo v kratkem popravljene, bo težko prepričati azijske države, da so Združeni narodi nekaj stvarnega. Narodi južnovzhodne Azije, med katerimi je japonska propaganda do skrajnosti podžgala nazionalizem, zdaj sodijo evropske države. Milijoni Azijcev opazujejo, ali bodo Združeni narodi zares prelomili s »kolonijalno politiko«, ki je pred vojno vodila odnošaje med velesilami in južnovzhodno Azijo. Ta Azija ostro opazuje Britanijo, Francijo in Nizozemsko. Čeprav ima vsaka od teh držav svoje lastne specifične probleme, to vendar ne vpliva na celotni položaj. Azijo zanima v glavnem, kakšen duh navdaja novo politiko. Zanima jih, ali so evropske velesile zares pripravljene sprejeti azijske narode kot enakovredne člane ter žrtvovati vse stare oblike režimov, ki so preprečevali dosego njihove neodvisnosti. Če bo odgovor na to pozitiven, bodo azijski narodi pripravljeni k novemu prisrčnemu sodelovanju med Vzhodom in Zahodom., ki bosta imela sporedne in ne več nasprotujoče si interese. Če pa tega ne bo, se bo Azija odtegnila od Evrope in bo skušala z drugimi sredstvi kakor s prijateljskim sodelovanjem izvojevati pravice, do katerih je po njenem mnenju upravičena. Vse to nalaga Britaniji, Franciji in Nizozemski zelo veliko odgovornost. Vsaka mora v jugovzhodni Aziji visoko dvigati prapor zahodne civilizacije v očeh številnega prebivalstva tamkajšnih področij. Iz tega vidimo, da bo nizozemski korak v Indoneziji, čeprav je morda s stališča nizozemskih koristi dober, neizogibno škodoval Britaniji in Franciji, ki skušata na miren način usmeriti posebne tokove azijskega nacionalizma.«

Dimitrov pri maršalu Titu

27. julija je prispel v Beograd bolgarski ministrski predsednik Georgij Dimitrov na uraden obisk k maršalu Titu. Na beograjskem kolodvoru je bolgarskega gosta pozdravila velika množica z bolgarskimi zastavami in petjem. Maršal Tito, ki se je vrnil z Bleda, je s člani zvezne vlade sprejel g. Dimitrova na kolodvoru. Tudi diplomatski zastopniki drugih držav so bili pri sprejemu.

V obmejnem mestu Caribrod je g. Dimitrov v govoru na zbrano množico med drugim dejal: »Prebivalstvo obmejnega področja je živ most med Jugoslavijo in Bolgarijo. Utrjujte ta most, dokler ne bo prišel trenutek, ko nas po volji jugoslovanskega in bolgarskega naroda ne bo več ločila meja, temveč bomo za vselej združeni v bratski enoti!«

V razgovoru, ki ga je imel g. Dimitrov z dopisnikom grškega komunističnega lista »Risopatis«, je izjavil, da je prišel v Jugoslavijo, da sklene pogodbo za prijateljstvo, sodelovanje in medsebojno pomoč.

Verjetno je, da bo prišlo tudi do carinske zveze med obema državama in sicer na isti podlagi, kakor je bila sklenjena med Jugoslavijo in Albanijo. Obenem se lahko reče, da je obisk bolgarskega državnika v Jugoslaviji nov korak k oblikovanju Podonavske federacije. Dejstvo, da je prišel g. Dimitrov v jugoslovansko prestolico, kaže, da bo najbrže Beograd glavno mesto te federacije.

Z ozirom na ozke odnošaje med Jugoslavijo in Albanijo na eni strani in na Grčijo na drugi strani, lahko predstavlja bolgarski obisk tudi svarilo Grčiji pred naraščajočo močjo in solidanostjo slovanskih dežel na Balkanu.

ZNIŽANE VOZNINE ZA DUNAJSKI VELESEJM

Avstrijske državne železnice nudijo za potovanja na dunajski jesenski veleseim od 7. do 14. septembra za čas od 2. sept. (prvi dan potovanja tja) do vključno 19. septembra (zadnji dan za potovanje nazaj) 25 odstotno znižanje od običajnih voznih cen.

Brezuspešna britansko-ruska trgovinska pogajanja

V petek so se v Moskvi končali trgovinski pogovori med Sovjetsko zvezo in Veliko Britanijo, ne da bi se zedinili glede najvažnejšega vprašanja — dobave pšenice iz Sovjetske zveze. Vodja britanskega odposlanstva je s svojim štabom že zapustil Moskvo in podal britanski vladi podrobno poročilo. Willson je izjavil, da se je mogel zediniti z ruskimi zastopniki glede nekaterih trgovinskih vprašanj, vendar pa je bilo nemogoče doseči sporazum glede denarnih pogojev z ozirom na pošiljke pšenice. Iz tega razloga tudi ni bilo mogoče skleniti dalekosežne trgovinske pogodbe med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo. Pogodbe, katere so sklenili, se nanašajo na dobave lesa za zidavo in rudnike iz Sovjetske zveze. Toda množina lesa, katerega naj dobi Velika Britanija, ni tako velika, kakor so v Veliki Britaniji upali, je izjavil Willson.

Po sedanjem položaju ne kaže, da bi v bližnji bodočnosti zopet začeli pogajanja.

Pomagaj si sam . . .

V teh težkih časih, ko mora človek svoje potrebe in zahteve omejiti na najnujnejše, ko je pomanjkanje vsakega luksuznega predmeta prav tako, če ne večje kot med vojno, pač pa tem bolj kričeče, ker si vsak z mirnimi časi želi tudi mirodobskih razmer, — je velike važnosti, kako posameznik osebno prenaša neprijetnosti vsakdanjega življenja.

Nekateri se neprestano jeze, so popadljivi za vsako besedo, za vsak količkaj čuden pogled, so skratka do skrajnosti nervozni in to tudi sami priznajo. Pravijo, da so v vojni ali tega in tega leta, ko so to ali ono doživeli, »živce izgubili«.

Druga vrsta ljudi so oni, ki so ves dan čemerni, ki žde sami zase in govore samo, če jih vprašaš. Ti so bolj sencam podobni. Na vsakem koraku, pri vsem njihovem početju opaziš, da so izgubili voljo in veselje do napredka, do dela, udejstvovanja. Njihov odnos do življenja je približno tak kot med voznikom in lenim vpreženim starim kljusetom. Kakor hitro ga prenehaš suvati, obstane. In ti ljudje so vredni te primere. Kolikor jih življenje samo prisili k miganju, toliko so dejavni. Če bi za življenje ne bilo potrebno jesti, če bi ne bilo življenske družbe, ki jih peha naprej, bi se ustavili, zagrenili in segnili.

V dve kategoriji bi mogli razdeliti te ljudi: v one, ki so našli vzrok svoje lastne nesrečnosti v sebi samem, ki se zavedajo, da so o n i opešali in zdaj čakajo, kdaj jih bodo razmere potegnile kvišku, čakajo, da jim bo kdo z »norimberškim lijakom« vlil veselja in volje do življenja, da jim bo kdo nataknil očala, skozi katera bodo svet in življenje videli mikavnejše, lepše in ne več črnogledo kot dosedaj. In v resnici potrebujejo ti le majhnega uspeha bodisi v trgovskem poslu, bodisi kot uradniki ali obrtniki v svojem poklicu — ali pa jih celo samo vzpodbudna beseda in primerna pohvala njihovih zmožnosti zamore postaviti na noge. Ti ljudje, ki tvorijo danes pretežno večino, pravzaprav le čakajo, kdaj jih bo tok življenja zagrabil in vključil v svoj proces. To so bitja, ki so bila na cesti življenja odpahnjena, izrinjena in njih dobra stran je v tem, da ne zvračajo vse krivde na bližnjega, na družbo, ne iščejo za vsako ceno vzrokov drugod in ne govore ob vsaki priliki, da so »žrtev«. Ti imajo podzavestno prepričanje, da so tudi sami odgovoren delec človeške družbe.

Ona druga kategorija so lenuhi. In ne mislim govoriti o tistih, ki zanemarjajo svoj poklic, ker jim premalo nudi in se lotevajo bodisi dovoljenih, bodisi prepovedanih poslov, s katerimi upajo na lažji način priti do zaslužka. Omeniti hočem ono vrsto uradnikov, obrtnikov, samostojnih podjetnikov, ki jim njihov poklic in vrsta zaslužka dajeta dovolj možnosti za izboljšanje njih gmotnega položaja, pa tega ne vidijo ali se celo branijo videti. Značilne za to vrsto ljudi so lastnosti kot: popolna nepodjetnost, površnost, zanašanje na druge. Vzemimo najprej uradnike. Mnogi od teh so v mirnih časih živeli ugodno. »Odbili« so svoje ure v pisarni in našli še vedno dovolj časa in cvenka za nedeljski izlet ali večerno tarok partijo s prijatelji. Želodec je bil sit, ker je žena dobro in točno kuhala in soprog se ni imel res nad čem pritoževati. Danes službeni red isti, urad isti, plača ista... Izginilo pa je vse ugodje, izginila romantika uradniškega življenja. Slaba hrana, nezakurjeni prostori, slaba obleka, premalo ali nič cigaret... Kako zdaj ti prenašajo svojo usodo? — Različno! Prvi niso izgubili veselja in podjetnosti. Znali so si za proste ure dobiti zaslužka in razvedrila. Prvi poučuje dvakrat tedensko otroke tega ali onega trgovca — dobi plačilo v naturalijah, drugi hodi ob nedeljah in sobotah popoldne okrog kmetov in vedno kaj prinese družini za pod zob. Tretji ima talent za igračke in jih ob večerih izdeluje, četrti si je pridobil v okolici mesta kos zemlje v obdelavo in je vsak večer tam, prekopava in ugiba, koliko bo pridelal.

Poznam pa ono drugo vrsto uradnikov, ki smatrajo, da so s svojim duševnim delom v uradu izvršili vso svojo dolžnost, ki pridejo domov in ga sprejmejo plašni ženini pogledi, ki ne more možu postaviti na mizo, kar je nekoč in se že vnaprej boji njegovega zabavljanja ali celo kletvic. Ta se ne loti nobenega dela, ker je s svojimi urami sedenja v uradu storil svojo dolžnost do države, družine in do vsakogar. In ko mu po kosilu še vedno kruli v želodcu, je kriva država, je kriva družina, vsak drug... On sam ne bo storil niti koraka izven službe, da bi si zboljšal gmotni položaj, mu je pod čast in on itak stori svojo dolžnost...

Nikdo ne misli trditi, da je uradniški stan dobro plačan: nasprotno: je gmotno najbolj zapostavljen od vseh stanov. Njegova največja težkoča pa je v njegovi številčnosti. Bil je desetletja ideal povprečnega človeka, ki si je želel mirnega, nič tveganega poklica in preskrbljeno starost. Največjo oporo je imel v birokratičnem upravnem sistemu, ki je imel v čim številnejšem uradništvu najplodnejša tla. Danes potrebuje skoraj uničeno državno gospodarstvo pridnih rok, delovnih množic, ne pa množic upravljačev, ki nimajo kaj upravljati. Mnogo je danes uradov, ki nimajo kaj uradovati ali pa najmanj z 2 do 3 krat prevelikim številom uradnikov. Morda bo ugajala primera z velikim, dragim strojem, čigar vzdrževanje ogromno stane, a dohodka ne prinese nobenega, ker ima premalo dela.

Tragedija uradniškega stanu je pač ena izmed pogubnih posledic vojne. Razmerje plač in cen je danes glavno vprašanje vseh evropskih vlad in je povzročilo že marsikatero krizo in kopo resnih nemirov.

Značilno in malo razveseljivo pa je dejstvo, da zlasti množice meščanov še vedno hite v uradniški stan. Po poročilu celovškega delovnega urada je bilo nad 23.000 prošenj za uradnike in nameščenske službe in ugoditi je bilo mogoče le nekaj nad 3.000, medtem ko ročnih delavcev povsod primanjkuje.

O uradnikih sem napisal več radi tega, ker ta stan zasluži mnogo pozornosti radi svoje obsežnosti in radi neposrednega vpliva, ki ga ima na javno življenje.

Prav tako imamo tudi pri obrtniških poklicih dve vrsti ljudi, od katerih prva pogumno kljubuje neprilikam, v katerih se je znašel njih stan in se prav nič ne straši znova začeti, ker se je pač sprijaznil z mislijo, da mu nikdo ne bo povrnil, kar mu je vojna vzela. Začel bo z malim, s prazno delavnico in krulečim želodcem, toda z vstrajnostjo in spretnostjo bo postavil svojo obrt na noge. Žal je premnogo obrtnikov, ki raje jemljejo od zadnjih prihrankov iz »tolstih« let, ali pa so se lotili drugačnega posla, ki je morda od danes do jutri, kot pa da bi kljub majhni donosnosti ostali zvesti svoji obrti.

Sicer si obrtniški stan dandanes, recimo krojači in čevljarji, pomagajo s tem, da jemlje plačilo za svoje delo deloma v naturalijah, kar je nedvomno velika ugodnost. So pa panoge, kjer je denar edina protivrednost dela. Brivca odpraviš z nekaj drobiža, ker so cene maksimirane in z realno vrednostjo denarja še nekako primerne. Ako računamo režijo (plače nameščencem, lokal, davke in porabljeni materijal), bo brivski mojster zelo težko vzdržal, če nima res mnogo klijentov, ker je znano, da njegov nameščenec često na napitninah več zasluži kot on. Brivski stan je do neke mere zgolj postrežniški stan in od njegovega obnašanja do gosta zavisi v največji meri njegov gmotni uspeh. Večina to dobro ve in se potrudi v tem smislu. Naletel sem pa neštetokrat na posameznike, ki so ravnali z obraščenim gostom, kot bi bili prisiljeni tlakovati ali delati miloščino. Taki si seveda uničujejo izglede za svojo bodočnost. Drugi so zopet zanikrni in ne vedo ali nočejo gostu postreči v najosnovnejših stvareh. Nimajo kožne kreme, nimajo vode za obraz, niti za lase. V njih seznamu postrežnin ni masaže obraza, niti lasišča, niti čiščenja nohtov. Ti žive še vedno prostovoljno v rajnih časih, ko je vse to izostalo in pri teh še vedno vise napisi, da moraš milo in brisačo s seboj nositi, če se želiš obriti. In če se ne ravnajo pač več po tem, naj bi to bil po njihovem že napredek in korak v obnovi. Kreme za obraz, kolonjske in lasne vode se ponujajo v izložbi nasproti njegovega »salona«, sam pa je prezanikrn, da bi kupil, ustregel gostu in sebi povečal dohodke. — Nerazumljivo, toda resnično!

Vzel sem primer brivca, ker vseh drugih našteti ni mogoče.

Povsem jasno je, da je podjetnost posameznika velikanski činitelj v ogromni in neodložljivi nalogi obnove gospodarstva, kajti od zgoraj moreš dati le okvir, smernice in podlago, resničen in predvsem nagel uspeh pa zavisi zgolj od fizičnih in moralnih sil širokih ljudskih plasti, kjer igra vsak posameznik svojo ne malo važno vlogo.

Star pregovor pravi: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.« Povejmo to še bolj razločno za vsakogar: »Če si sam ne boš znal, ti tudi drugi ne bodo pomagali.«

F. B.

Po zemeljski obli

JUGOSLAVIJA

Madžarski prosvetni minister vodi v Beouradu pogajanja z zastopniki jugoslovanskega Odbora za šole in vzgojo ter odbora za kulturo in umetnost za kulturno pogodbo med Jugoslavijo in Madžarsko.

V zunanjem ministrstvu v Pragi je bila podpisana pogodba za kulturno sodelovanje med Češkoslovaško in Jugoslavijo. Češkoslovaški zunanji minister Jan Masaryk je v svojem govoru, ki je sledil podpisanju pogodbe, izjavil, da predstavlja sodelovanje na kulturnem polju doprinos k političnega sveta zahteva, da je treba krivce med obema državama.

ŠPANIJA

Po 16-letni prekinitvi je postala 25. julija Španija uradno zopet kraljevina. Kraljevino v Španiji so ukinili aprila meseca 1931. leta. Frankov naslov »caudillo« odgovarja sedaj naslovu predsednik, kralj, sultan ali naslovu kakega drugega vladarja.

VELIKA BRITANIJA

Britanska vlada bo izdala jeseni zakon o predaji oblasti na burmansko vlado. Sedanja burmanska vlada bo ostala v službi kot začasna vlada do predaje oblasti. Če bi se burmanska narodna skupščina izrekla za neodvisno Burmo izven britanskega imperija, bo cilj obeh vlad vzdrževati prijateljske odnošaje med obema državama.

Britanija ni bila nikdar tako zdrava država kot sedaj. To je razvidno iz objavljenega pregleda o zdravstvenem stanju. Tudi število rojstev je naraslo v rekordni meri od leta 1920. naprej. Odstotek rojstev znaša namreč 22,6 na tisoč prebivalcev. V prvi četrtini tega leta je bilo 241.421 rojstev. S tem prekašajo rojstva smrtne slučaje za 59,483.

ROMUNIJA

Po poročilih romunskega tiska so imeli v soboto v Bukarešti konferenco notranjega ministrstva. Pri tej konferenci so se bavili z vprašanjem poostritve nadzorstva meje. Notranji minister je izdal poveljnikom obmejnih straž nova navodila. Pri tej konferenci so sklenili, da prevzame odgovornost za obmejno nadzorstvo namesto vojnega ministrstva, ki jo je imelo do sedaj, notranje ministrstvo.

V zvezi s tem opozarjajo na dejstvo, da je prišlo v preteklem mesecu po poročilih iz Dunaja 6,500 Židov iz Romunije v Avstrijo, ker se je v Romuniji ponovno pričela gonja proti semitom.

Politični svet romunskih koalicijskih strank je zahteval razpustitev narodne kmečke stranke, ki je v opoziciji. V poročilu, ki ga je objavil politični svet, pravijo, da je imela narodna kmečka stranka pod vodstvom dr. Maniuja namen strmoglaviti sedanjo romunsko vlado s pomočjo »gotovih inozemskih krogov«. Poročilo političnega sveta zahteva, da je treba krivice kaznovati in kmečko stranko razpustiti.

ITALIJA

Po tridnevni seji izvršnega odbora italijanske socijalistične stranke je izdal ta odbor poročilo, v katerem pravi, da bo stopila socijalistična stranka v ostro opozicijo napram sedanji vladi, da jo strmoglavi. Pri tem se pa socijalistična stranka v svoji zunanji politiki ne bo vezala niti na zapad niti na vzhod in hoče služiti le interesom italijanskega naroda. Italija potrebuje ameriško pomoč in pa vzhodni trg za prodajo. V poročilu pravi nadalje, da mora Italija braniti svojo neodvisnost samo s strogo nevtralnostjo.

Italijanska vlada je sporočila, da bo zvišala cene monopolnemu blagu, kakor: tobaku, cigaram, cigaretam in cigaretnemu papirju. S tem hočejo doseči zvišanje dohodkov državnega monopola za 30 milijard lir. Dohodki tobačnega monopola so dosegli v preteklem gospodarskem letu 128 milijard lir. Z istočasnim zvišanjem železniških, poštnih in brzojavnih pristojbin hočejo doseči nadaljnje zvišanje državnega dohodka od 25 — 30 milijard lir.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Predsednik Truman je podpisal zakon o poenotenju oboroženih sil.

Kakor je sporočil urad za statistiko, se je zvišal indeks življenjskih stroškov v Združenih državah Amerike napram preteklemu letu za 18% in napram predvojnemu času za 59%.

Po poročilu ameriškega ministrstva za poljedelstvo je koruzna rezerva letos za 37% večja kakor lansko leto in znaša 727 milijonov bušljev. To dejstvo je z ozirom na letošnjo slabo letino koruze pripravno, da prepreči večje težkoče.

MADŽARSKA

Na Madžarskem so pričeli komunisti in socijalisti s skupnim volilnim bojem za volitve v avgustu. V skupnem komunikeju so se vse stranke, ki so zastopane v sedanji koalicijski vladi, obvezale vzdržati zvezo. Bivši član stranke malih kmetovalcev, Pfeifer, je ustanovil novo stranko, takozvano madžarsko neodvisno stranko.

Madžarska je objavila podpis trgovinskih pogodb z Rusijo, Bolgarijo in Finsko. To so sporočili potem, ko so podpisali v četrtek trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo. Madžarski tisk označuje te pogodbe kot poroštvo za popolno zaposlitev madžarske industrije in za uspeh gospodarske triletke.

Madžarski ministrski predsednik g. Dinyes je izjavil v nekem intervjuju, katerega je priobčil socialistični časopis, da je glavni smoter Madžarske republike skleniti z Rusijo prijateljsko zvezo in sodelovanje ter prepričati svoje sosede, da bodo izgradili Madžarsko za trdnjavo miru in demokracije. Madžarska želi, da bi bile Velika Britanija, Združene države in Francija njeni prijatelji. Dinyes je dostavil, da se Madžarska ne udeležuje sporov, ki jih imajo med seboj velesile, ampak uporablja vse svoje energije za to, da ojači svojo lastno demokracijo.

SOVJETSKA ZVEZA

Sovjetska zveza je praznovala v nedeljo dan svoje mornarice. Vojni minister Bulganin je izdal ob tej priliki dnevno povelje, katero je prenašal tudi moskovski radio. »Pravda« je posvetila svoj uvodni članek temu dnevu in piše, da želijo narodi Sovjetske zveze imeti še močnejšo in mogočnejšo mornarico ter bodo zaradi tega storili vse za gradnjo ladij vseh vrst, ki bodo prekašale najboljše inozemske mornarice.

Zanimanje ruskega naroda je usmerjeno na letošnje pospravljanje zelo bogate žetve. Po vseh poročilih od romunske meje do Beringovega preliva je letošnja žetev po več letih najboljša. Vsi časopisi, posebno »Pravda«, poročajo o konferenci, ki je bila v Kijevu. Te konference so se udeležili voditelji pokrajinskih odborov, da poročajo o poteku žetve. Žetev gre hitro izpod rok, tako da je v tem letu rekordna letina že pod streho.

Dolgovi, ki jih ima Sovjetska zveza v Veliki Britaniji, znašajo več kakor eno milijardo funtov šterlingov. Od tega je 900 milijonov še izpred ruske revolucije.

Na krovu parnika »Aleksander Gribojedov« se je vrnila iz Brazilije v Leningrad ruska ekspedicija botanikov. Ekspedicija je prinesla s seboj mnogo znanstvenih zaključkov.

Drobne novice

Neka britanska tvrdka je izumila nov nadomestek za les, ki utegne ustvariti novo industrijo v Veliki Britaniji.

Nadomestek je sestavljen iz stisnjenih drobnih lesenih delcev in lepive smole. Iz tega nadomestka izdelano pohištvo se ne razlikuje od pohištva, ki so ga do zdaj izdelovali iz cenjenih lesenih vrst. Nadomestek so izumili, da se odpomore pomanjkanju lesa in s tem v zvezi pohištva v Veliki Britaniji.

*

V Sofiji so sporočili, da je zaprosila Bolgarija za sprejem v organizacijo Združenih narodov.

*

Osrednje-evropska organizacija za notranji transport sporoča v poročilu, ki so ga objavili Združeni narodi, da je ustanova UNRRA razdelila v Evropi 66.000 motornih vozil, 408 lokomotiv ter približno 8 tisoč železniških vagonov, da se izboljša transportni položaj.

Naslednjih deset držav je prejelo motorna vozila: Albanija, Avstrija, Bela Rusija, Češkoslovaška, Finska, Grška, Italija, Poljska, Ukrajina in Jugoslavija. Vozila, ocenjena na skupno 83 milijonov dolarjev, so dobavile Kanada, Združene države ter Velika Britanija.

*

V Varšavi je kritiziral pred nekaj dnevi govornik poljske vlade objavljeno poročilo o prehranjevalnem stanju na Poljskem. Na podlagi tega poročila so ameriške združene države sklenile, da prenehajo nuditi nameravano pomoč Poljski. Na podlagi tega sklepa bo dobilo sedaj 9 milijonov ljudi dnevno samo 1700 kalorij, kar pomeni 600 kalorij manj kakor minimum, katerega je določila komisija Združenih narodov.

*

Po poročilu newyorškega časopisa namerava vzeti egiptska vlada od Združenih držav 88 milijonov dolarjev posojila, da učvrsti egiptski funt in ga odtegne nadaljnjemu britanskemu nadzorstvu.

*

Indijska narodna skupščina v Novih Delhih je sklenila, da oblikuje ustavo nove Indije po vzgledu parlamentarične vladne oblike v Veliki Britaniji.

*

Kakor poroča kanadski radio, bo kanadska vlada v kratkem objavila imena onih držav, katerim hoče letos pomagati. V zadnji seji kanadskega parlamenta so dovolili 15 milijonov dolarjev, da preprečijo lakoto in stisko v prizadetih državah. Razen tega so dovolili 5 milijonov dolarjev za pomoč trpečim otrokom.

V kraljestvu DALAI-LAME

Ameriški časnikar A. T. Steel je potoval po Tibetu in opisuje v nekem ameriškem listu svoje vtise s tega potovanja. Le s težavo je dobil od tibetanske vlade dovoljenje, da je obiskal glavno mesto, kjer vlada enajstletni deček, Dalai-Lama, poglavar vseh Tibetancev in obenem duhovni vodja ter najvišji verski simbol. Dostop je težak in naporen, saj leži mesto 3600 m nad morjem. Vsa dežela ima okrog tri milijone prebivalcev, površina pa meri več kakor pol milijona kvadratnih kilometrov.

Ko smo se približevali mestu, nam je prihajal nasproti neki Tibetanec, katerega smo takoj spoznali po njegovem rumenem skodeličastem pokrivalu, kot ga nosijo poduradniki. Peljal je našo malo karavano do neke hišice ob vodi. Tu naj bi stanoval jaz med svojim obiskom v svetem mestu. Hišica je bila popolnoma enostavno opremljena, toda meni se je kljub temu zdela razkošna, ker pač že tri tedne nisem videl nobene hiše. Nosači so mi prinesli darila, ki mi jih je poslala vlada: krmo za moje konje in hrano zame, ki je obstajala iz riža, dveh že očiščenih ovc, v ovcah pa »sveža« jajca in žaltavo maslo. Maslo je bilo zavito v nestrojene kože. Nosači so mi izročili tudi neizbežne svilene rutice, znamenje prijateljstva, ki morajo biti v Tibetu priložene vsakemu darilu.

Komaj sem si po svoje uredil stanovanje, sta že prišla dva v svilo oblečena uradnika tibetanskega zunanjega ministrstva na obisk. Njuna vljudnost je odgovarjala najboljši tibetanski tradiciji — v Tibetu je doma največja vljudnost. Mnogo sta me spraševala o Ameriki in o mojem potovanju ter me povabila na sprejem k Dalai-Lami. Toda to šele potem, ko sta se prepričala, da pade moj obisk ravno na srečen dan. Tibetanski koledar je namreč poln nesrečnih dni in noben Tibetanec vam ne bo dovolil, da ga na ta dan obiščete ali bi se sam lotil kaj važnega.

Glavno mesto Lhasa, obdano od gora, spominja na film. Poleg bogastva kaže tudi senčne strani. Hiše, če jih gledaš z bogatih palač, so tesno nagnetene. O kakih zdravstvenih ustanovah ni duha ne sluha. Vse odpadke mečejo kar na cesto, kjer jih požrejo psi in ptice. Po mnogih hišah vidiš, da stanujejo ljudje in živali skupaj. Svet te gorske države je od našega prostorninsko in duhovno tako oddaljen, da se mi je zdelo, da sem na drugem planetu. V Tibetu je vera vse; tehničnih napredkov tukaj ne samo da jih ne cenijo, ampak jim celo uradno nasprotujejo. Že pred leti so izdali zakon, ki prepoveduje uporabo motornih koles. To pa zato, ker baje plašijo živino in motijo bogove. Od tega časa se vrši promet v Tibetu le še s poniji, osli in drugo živino.

Angleži so vpeljali v Lhasi nogomet in prehodno so se ljudje razveseljevali ob tem športu. Ko pa je nekoč med neko nogometno tekmo toča opustošila sosednja polja, so to smatrali za izraz nejevolje bogov in so to igro ukinili. Istočasno so izdali tudi pravila glede nošenja inozemskih oblačil in čevljev, ki so se pričela dopadati mlajši generaciji. Danes je Lhasa ravno tako daleč kakor tisti dan, ko je izvedela, da obstaja tudi zapadnjaška kultura in v tem se ne bo nič spremenilo, dokler bo na vladi ultrakonzervativna duhovniška kasta.

Nekoč sem vprašal nekega visokega tibetanskega uradnika, zakaj Tibet nima časopisov. Začudeno me je pogledal in brez obotavljanja rekel: »Zato, ker se pri nas nič novega ne zgodi.«

Povsod v Tibetu sem mogel ugotoviti, kako priljubljen je Dalai-Lama. Njega ne spoštujejo samo, ker je božanstvo na zemlji, temveč tudi zato, ker je zelo ljubezniv mladenič, od katerega še precej pričakujejo v bodočnosti. Danes izvaja mladi Dalai-Lama samo duhovniško oblast, ker je politična oblast prepuščena sedemdesetletnemu regentu, ki predstavlja Tibetancem tudi učlovečenje, samo v nižji obliki. Če bo Dalai-Lama čez šest ali sedem let postal polnoleten, bo prevzel tudi politično oblast v svoje roke in s tem združil vso oblast, ki ima vsa polnomočja.

*

Slednjič je le prišel dan, ki so ga določili za moj obisk pri »Sedanjosti«, kakor imenuje bližja okolica svojega Dalai-Lamo. Moje spremljevalce in mene so popeljali v palačo, posedli smo po tleh in pili čaj. Med tem časom pa se je dvorana polnila z duhovni, ki so bili oblečeni v temnorjava oblačila. V kratkem času je bila dvorana polna in krog okrog cesarja strnjen.

Pri vhodu v prestolno dvorano je nastalo premikanje. Vedeli smo, da je vstopil Dalai-Lama. Najprej so prinesli v prestolno dvorano moja darila; to so bile vreče, polne starega bakrenega denarja in ena srebrna čaša. Zatem nas je pozval služabnik, naj se približamo. Prestolna dvorana je bila komaj razsvetljena in med špalirjem samih duhovnikov sem šel proti najvišjemu glavarju vseh Tibetancev. Prostor je bil bolj pisan in okusno urejen, kakor sem pričakoval.

Mladi vladar je sedel s prekrižanimi nogami nepremično kakor Budda na svojem pozlačenem prestolu. Na glavi je imel koničasto rumeno kapo in duhovniška oblačila, ki so izražala visoki položaj svojega nosilca. Preko njegovih nog so bile razprostrte svilene bele rutice. Vkljub svojim rdečim licem in malim očem, ki so venomer švigale okrog, je izgledal dostojanstven in dozorel. V pozdrav se mi je nasmehnil, ko sem se približal prestolu in obstal ob njegovem vznožju.

Razvil sem skoro dva metra dolgo ruto iz tkane svile, ki sem jo nosil zvito s seboj in jo položil preko svojih rok. Veliki cesarjev strežaj, tudi duhovnik, mi je položil na svilo predmet, ki naj bi predstavljal svet in tega sem izročil Dalai-Lami. Veliki strežaj mi je izročil zaporedoma še nekaj takih reči, ki naj bi pomenilo telo, jezik in duh in te stvari sem izročil Dalai-Lami. Vse skupaj je trajalo le nekaj trenutkov. Šel sem zopet nekaj korakov nazaj, se priklonil in se nato obrnil proti prestolu regenta, ki je bil na desni strani. Ista ceremonija se je spet pričela, samo s to izjemo, da je bil tokrat prestol prazen. Regent ni bil navzoč. Njegova službena oblačila so bila pregrnjena preko tega prestola, kar naj bi pomenilo, da je v duhu navzoč.

Iz mednarodnega slovarja

Federativna država, konfederacija držav: Federativno državo imenujemo tisto, v kateri so v mednarodne svrhe vsi njeni deli zastopani po eni vladi in v kateri dve ali več držav sestavlja politično enoto, ne da bi pri tem izgubile svojo lastno neodvisnost pri notranjih zadevah.

Konfederacija pa je državna oblika, v kateri obdrže posamezne vlade pravico, da navzven ločeno nastopajo z lastnimi predstavniki in da se jih od zunaj tudi smatra kot posamezne vlade, a na drugi strani so združene za skupno delovanje v mednarodnih zadevah. Združene države Amerike so predstavljale tako konfederacijo od leta 1777. do 1789., zatem so postale federativna republika ali federacija. Tudi Švica se je iz konfederacije po skoraj sedmih stoletjih prelevila v federativno državo. Najbližji primer federativne republike imamo v novi Jugoslaviji.

Francosko-britanska zveza: je ostala samo ponudba, ki jo je napravil junija 1940, kratek čas pred kapitulacijo Francije takratni britanski ministrski predsednik Winston Churchill v imenu Velike Britanije francoski vladi in v kateri je predlagal popolno zvezo med britansko in francosko državo s skupnim državljanstvom za Angleže in Francoze ter z uradniki obeh narodnosti, ki bi skupno delovali pri obrambeni, zunanji, gospodarski in finančni politiki. Francoska vlada na to ponudbo ni dala odgovora.

Francosko-sovjetska pogodba: podpisana 2. maja 1935, je predvidevala skupne ukrepe za obrambo pred napadom ali nevarnostjo napada s strani kake druge sile. Pogodba naj bi veljala najmanj 5 let. Tudi Nemčija je bila povabljena, da pristopi k tej pogodbi, vendar pa je delala toliko težkoč, da do njenega pristopa ni prišlo. Francija sama je pozneje smatrala pogodbo za »mrtvo pismo« in pogodba tudi ni imela praktičnega učinka.

Decembra 1944 je prišlo do nove pogodbe med Francijo in Sovjetsko zvezo, ki je povezala obe državi v tesnem zavezništvu v vojni proti Nemčiji in predvideva za bodoče oživitev oboroženega sodelovanja, ako bi Nemčija napadla ali ogrožala eno obeh držav. Obenem sta se obe državi obvezali, da si medseboj nudita vsako možno gospodarsko pomoč po vojni. Pogodba naj velja najmanj 20 let.

Francoska Indo-Kina: V jugovzhodnem delu Azije tvorijo pokrajine Kočin, Anam, Kambodža, Tonking in Laos takozvani francoski imperij ali francosko Indo-Kino, ki meji na Kitajsko, Siam in Burmo, obsega okoli 286.000 kvadratnih milj s 24 milijonov prebivalcev, od katerih je 42.000 Evropejcev (41.285 Francozov). Prebivalstvo Kočina, Anama in Tonkinga, ki je preje sestavljalo Anamski imperij, je po duhu usmerjeno h Kitajski, vsi drugi so budisti in pod vplivom Indije. Francoski imperij je nastal leta 1862. s pridobitvijo Kočina. Po kapitulaciji Francije v drugi svetovni vojni so Japonci zasedli francosko Indo-Kino, katerim je služila kot oporišče v bojih proti Kitajski in pozneje tudi kot oporišče za invazijo v britansko Malajo.

Marca 1945 je francoski ministrski svet sklenil, da bo po osvoboditvi od Japoncev francoska Indo-Kina reorganizirana kot federativna zveza s širokogrudno avtonomijo. Federacija Indo-Kine naj ima pod predsedstvom generalnega guvernerja svojo lastno vlado, ki naj jo sestavljajo domačini in Francozi, ki tam prebivajo. Vsaka od štirih pokrajin Indo-Kine (Anam in Tonking sta bila pozneje priključena državi Viet-Nam) bo imela lastno upravo in lastni parlament, ki naj bo izvoljen v skladu s pogodbenimi pravicami, izročilom in kulturno stopnjo dežele.

Vendar pa te ustavne spremembe, ki so jih predlagali Francozi, niso naletele na odobravanje tamkajšnjega prebivalstva. Pod japonsko okupacijo se je bilo pojavilo in utrdilo stremljenje po politični neodvisnosti. Odhod Japoncev je prebivalstvo z veseljem pozdravilo, na povratek Francozov pa je gledalo postrani. Prišlo je do državljanske vojne, v kateri so bile britanske oborožene sile, ki so kot prve po premirju vkorakale v deželo, neprostovoljna tretja stranka. Končno je bila osnovana federativna Indo-Kina kot del večje francoske unije. Viet-Nam in Kočin sta postala avtonomni republiki, Kambodža pa ustavna kraljevina in Laos kraljevina z mnogo bolj elementarno obliko samovlade pod domačim kraljem.

Indo-Kina proizvaja riž, kavčuk, antracit, cink in umetna gnojila. Kot industrijski proizvodi so omembe vredni cement, opeka in bombažne tkanine.

Gibraltar: trdnjava in pomorsko oporišče na jugu Španije, kjer nadzira vhod v Sredozemsko morje. Gibraltar so vzeli Španiji Angleži in Holandci leta 1704. po tridnevnem obleganju in čeprav so Španci še pozneje večkrat trdnjavo oblegali, je niso mogli nikoli več iztrgati iz rok Angležem. Vendar pa se Španija nikoli ni popolnoma vdala v svojo usodo glede trdnjave. Posebno v teku zadnjih let je poživila agitacijo za ponovno pridobitev Gibraltarja, pri čemer sta ji dajala pogum Italija in Nemčija. Ves čas britanske oblasti je Gibraltar upravljan po obliki kronske kolonije, guverner pa je vedno britanski general najvišjega čina. Gibraltar šteje okoli 18.000 civilnih prebivalcev (poleg vojaštva), to so v glavnem potomci Špancev in italijanskih naseljencev. Vsi imajo britansko državljanstvo.

Iz našega slovstva

19.

Po tem delu se je lotil Stritar literarne vzgoje mladine. Prevzel je vodstvo Jurčičevega literarnega društva, v katerem je razlagal svoje kritične in estetske nazore. Na osnovi teh razpravljanj je napisal vrsto člankov z naslovom »Česa je posebno treba našim pesnikom«. V člankih se je predvsem zavzemal za strogo in pravično kritiko.

V Jurčičevem zborniku »Mladika« se je predstavil kot pripovednik in pesnik. Njegov prvi pripovedni spis je bila novela »Svetinova Metka«. V tem delu se kaže močan vpliv Roussau-a. Mestno življenje kaže kot pogubno in malovredno, polno idile pa je preprosto vaško življenje, ki ga prikazuje takšnega, kot ga je gledal v mladosti.

Leta 1869. je izdal Stritar mladostne pesmi s psevdonimom Boris Miran. Pesmi izražajo vpliv takratnega svetobolja, vendar so nekatere prav lepe. Pesnik je mnenja, da je svet le solzna dolina, vendar je vredno živeti, ker je življenje končno le lepo. Posebna odlika Stritarjeve pesmi je zunanja dovršenost, lep jezik in tekoč ritem.

Leta 1870. se je Stritar na prigovarjanje prijateljev odločil za izdajanje svojega leposlovnega lista. Ustanovil je »Zvon« in poklical iz Ljubljane še Levstika, ki je bil takrat brez službe. Iz Maribora se mu je oglašal Jurčič, s Primorske pa Gregorčič. »Zvon« je bil prvi izključno književni list, s katerim je hotel dvigniti slovensko slovstvo. Večino lista je izpolnil Stritar sam. Važna so njegova »Kritična pisma«, v katerih je vzgajal mlade pesnike in pisatelje. Najprej je ocenil Jenkove in Levstikove pesmi ,nato pa je razpravljal o liriki.

Ljubljanski politiki z »Zvonom« niso bili zadovoljni, zato so ga napadali, kjer so ga le mogli. Ti napadi so Stritarja zagrenili. Sicer jim je krepko odgovarjal v »Pasjih pogovorih« in satiri »Triglavan s Posavja«, vendar je izgubil veselje do dela. Zelo močno je napadel ljubljanske prvake in slovensko kulturno ter politično delovanje v »Dunajskih sonetih«, ki so višek Stritarjevega pesniškega ustvarjanja.

Stritarjeva leposlovna smer v »Zvonu« je rodila pri sodelavcih vedno večji odpor. Kar po vrsti so začeli odpadati in tako je nazadnje ostal sam. Užaljen in razočaran je koncem 1880. leta ustavil list. Umaknil se je v ozadje, medtem pa so v Ljubljani ustanovili »Ljubljanski Zvon«. Stritarja v začetku niso povabili k sodelovanju, ko pa je že prvo leto umrl Jurčič in sta odstopila Levstik in Gregorčič, je povabil Levec tudi Stritarja k sodelovanju.

Svoja zadnja leta je izpolnil Stritar z mladinskim slovstvom. Izdal je štiri mladinske knjige: »Pod lipo«, »Jagode«, »Zimske večere«, in »Lešnike«. Stritar se je zelo lepo vživel v otroško dušo, spoznal njene potrebe tako, da moremo nekatere njegove mladinske pesmi šteti med naše najboljše.

Zadnja leta svojega življenja je preživel Stritar na Dunaju, po prvi svetovni vojni pa je do smrti živel v Rogaški Slatini.

*

Pisatelj, ki se je visoko dvignil nad svoje sovrstnike, je bil Josip Jurčič (1844—1881) iz Muljave pri Stični na Dolenjskem.

Še predno je prišel Jurčič v Ljubljano, je bila njegova domišljija polna pripovedk in pravljic, ki mu jih je pripovedoval ded. Vse to je čakalo v njem, dokler mu niso prišli v roke Levstikovi spisi. »Napake« so ga tako prevzele, da se je odločil za pisateljevanje. S svojim delom je pričel v četrti šoli. Predstavil se je s »Pripovedko o beli kači«, ki je izšla v »Slovenskem Glasniku« 1861. leta. Ko je bil v šesti šoli, je napisal »Spomine na deda«.

Pod vplivom angleškega romanopisca Walterja Scotta je napisal prvo izvirno povest »Jurij Kozjak, slovenski janičar«. Uspeh, ki ga je s tem delom dosegel, ga je spodbudil, da je napisal drugo povest z naslovom »Domen«. Tudi tu je vzel snov iz zgodovine. »Domnu« je sledil »Tihotapec«, za katero mu je povedal sosed nekaj tihotapskih zgodbic.

Ko se je poslavljal od osme šole, je z Marnom in Celestinom izdal zbornik »Slovenska Vila«. V njej je priobčil nekaj pesmi in zgodovinsko povest »Jurij Kobila« ter ljubezensko novelo »Dva prijatelja«. »Slovenska Vila« ni žela takega priznanja kot Jurčičeva prejšnja dela. Že Jurčičevi prispevki niso bili na višini, še manj pa so pomenili prispevki sodelavcev.

Jeseni 1865. leta je odšel Jurčič na Dunaj. O počitnicah se je seznanil z Levstikom, ki ga je opozoril na napake in mu dal priporočilno pismo za Miklošiča.

Jurčičev prihod na Dunaj je prinesel s seboj novega življenja. Takoj je zbral koli sebe tovariše in ustanovil literarno društvo. K delu je pritegnil tudi Stritarja, s katerim je pozneje izdajal »Klasje«.

Jurčičevo delo na Dunaju je bilo zelo plodonosno. Njegovo glavno delo je bil prvi slovenski roman »Deseti brat«. Zanj je napravil načrt že v gimnaziji. Roman je izšel 1966. leta v »Cvetju«. Kmalu za »Desetim bratom« se je lotil drugega romana »Cvet in sad«.

Ko je »Klasje« prenehalo, je ustanovil Jurčič nov zbornik »Mladika«. V »Mladiki« je objavil novelo »Sosedov sin«, v kateri je dosegel višek svojega ustvarjanja.

Zaradi poslabšanja razmer na Dunaju se je Jurčič preselil v Maribor k uredništvu »Slovenskega naroda«, leta 1872. pa z listom v Ljubljano. Časnikarsko delo je pisatelju škodovalo. Večidel je pisal le podlistke in se ni povzpel do česa višjega. Šele proti koncu 1875. leta se je toliko umiril, da je začel ponovono pisati, vendar svojega dunajskega ustvarjanja ni dosegel.

V Ljubljani je ustanovil »Slovensko knjižnico«, v kateri je izdal »Doktorja Zobra« in novelo »Med dvema stoloma«. Za prvi letnik »Ljubljanskega Zvona« je začel pisati zgodovinski roman »Rokovnjači«. Romana zaradi prerane smrti ni dovršil. Delo je dovršil Kersnik. Na smrtni postelji je popravil svojo drugo dramo »Veronika Deseniška«.

Jurčič je bil prvi veliki slovenski pisatelj, ki je v svojih delih zajel vso slovensko zgodovino. Dal nam je prvi roman in prvo dramo. Zelo dobro je poznal kmečko življenje in ga je znal na izredno fin način prenesti v knjigo.

(Dalje prihodnjič.)

Pisana poljana

A. Daudet:

PASTIR IN ZVEZDE

Ko sem v planini živino pasel, dolge tedne nisem videl žive duše; bila sva sama na pašnikih: jaz in moj pes. Sempatja je prišel kak romar nabirat zdravilnih zelišč ali pa sem zagledal počrnel obraz kakega piemontskega ogljarja. In vsi ti so bili mirni, vsled samevanja molčeči ljudje. Niso izgubili sleherne volje do govorjenja in niso vedeli prav ničesar povedati novega iz vasi in mest. Ko pa sem vsakih štirinajst dni zaslišal zvončkanje mule, ki je prihajala po strmi poti in mi prinašala iz naše kmetije moj dvotedenski obrok hrane, ko sem zagledal ponosno glavo našega hlapčka ali rdeče pokrivalo stare tete Norade: takrat sem bil res nadvse srečen. Zvedel sem, kaj je spodaj v vasi novega, kje je bil krst, kdo se je poročil. Najbolj pa me je zanimalo, kaj dela gospodarjeva hčerka Štefana, ta naša gospodična, deset milj naokrog najlepša... Ne da bi pokazal kako posebno radovednost, sem se zanimal, če pogosto hodi na veselice, če hodi ob večerih na obiske, če ima kaj dosti in vedno novih kavalirjev. In tistim, ki bi me vprašali, kaj imam jaz opraviti s temi stvarmi — ubog pastir v gorah — povem, da sem imel dvajset let in da je ta Štefana bila najlepše bitje, kar sem jih videl v življenju.

Ko sem neke nedelje čakal na svoj štirinajstdnevni živilski obrok, se je zgodilo, da je prispel zelo pozno. Zjutraj sem si dejal: »Slovesna maša je kriva.« Ko je proti poldnevu zadivjala huda nevihta, sem mislil, da pač mula ni mogla na pot, ker so poti slabe. Ko se je slednjič proti tretji popoldne nebo sčistilo in se je gora bleščala v soncu in mokroti, sem zaslišal med kapljanjem z drevja in med zamolklim žuborenjem potokov mulino zvončkanje.

Bilo je tako veselo in razposajeno kot pritrkavanje glasnega zvona na velikonočno nedeljo. Toda niti mali hlapček niti stara Norade je nista vodila. Bila je... uganite, kdo! — Naša gospodična! Prav ona! Sedela je vzravnano med vrečami, zardela od gorskega zraka in osvežujoče nevihte.

Mali je bil bolan in teta Norade na počitnicah pri otrocih. Lepa Štefana mi je vse to povedala, ko se je spustila z mule in še to, da se je izgubila med potjo in radi tega tako pozno prišla; če pa si pogledal njeno praznično obleko, klobuk s cvetlicami, prelestno jopico in čipke, bi preje kazalo, da se je zamudila na kakem plesu, ne pa da je poti iskala med grmovjem. Oh, tako srčkano bitje! Moje oči se je niso mogle nagledati. Res je še nikoli nisem videl tako od blizu. Ko smo bili na zimo črede spustili nižje na planjavo in sem se zvečer vračal na kmetijo večerjat, je včasih hitela skozi sobo, ne da bi le samo besedico spregovorila s služinčadjo, vedno je bila zadržana in nekoliko ponosna... In zdaj sem jo imel pred seboj in le zase... Kako bi človek ne izgubil glave?

Štefana je najprej živež razložila iz košare in se potem pričela radovedno ogledovati. Zategnila si je nekoliko svojo lepo nedeljsko jopico, ki bi se bila utegnila razpeti in stopila v stajo; hotela je videti moj kot, kjer sem spal — kup slame z ovčjo kožo, na steni obešeno mojo veliko kapo, torbo in puško na kamen. Vse to jo je zabavalo.

»Tukaj torej živiš, moj ubogi pastir? Vedno si sam in gotovo ti je zelo dolgčas! Kaj le počneš? Na kaj misliš?...«

Najraje bi ji odgovoril: »Na vas, gospodarica« in se ne bi zlagal; žal sem bil tako zmeden, da niti besedice nisem mogel najti. Mislim, da je to opazila, ker je hudobnica nadaljevala s svojimi zlimi šalami in se zabavala nad mojo še dvakrat večjo zadrego:

»In tvoja ljuba prijateljica, pastir, ali pride kdaj sem gori k tebi?... Najbrž bo kaka zlatorožka ali pa ona vila Esterella, ki brzi samo po gorskih vrheh...«

In prav ona sama je bila med govorjenjem, s svojim ljubkim nasmehom in nazaj nagnjeno glavo najbolj podobna vili Esterelli; mudilo se ji je in tako je njen obisk bolj služil prikazni.

»Zbogom, pastir!«

»Zbogom, gospodična.«

In že je odhajala nesoč prazne košare. Ko je izginila na vijugasti strmi poti, se mi je zdelo, kot da bi kamni, ki so jih mulini parklji premetavali, padali na moje srce. Ves dan sem ostal v nekaki dremavici, niti ganiti se nisem upal, da se moje sanje ne bi razpršile. Ko so se proti večeru globine dolin pričele modriti, ko so se živali mukajoč stiskale druga k drugi, predno so se vrnile v stajo, sem zaslišal, da me nekdo kliče s pobočja. Zagledal sem našo gospodično, ki pa ni bila več nasmejana kot malo prej, temveč se je vsa tresla od mraza, strahu in premočenosti. Videti je bilo, da je pod planino zašla v nevihto in med narastle vode. Tvegala je poskus, se prebiti skozi, pa jo je premočilo. Najhuje je seveda bilo, da ob tej nočni uri niti misliti ni bilo na povratek domov. Pot je vodila povprek in naša gospodična je nikdar ne bi znala najti, jaz seveda črede nisem mogel zapustiti. Mislil, da bo morala noč preživeti v gori, jo je zelo strašila, največ seveda radi svojcev, ki bodo v skrbeh. Tolažil sem jo, kakor sem pač najbolje znal:

»V juliju, gospodarica, so noči kratke.« Bila je le slaba tolažba.

Napravil sem velik ogenj, da bi si posušila noge in svojo vso premočeno obleko. Potem sem postavil pred njo mleka in belega sira. Revica pa ni mislila na to, da bi se ogrela, niti na jed in ko sem zagledal debele solze, ki so se prikazale v njenih očeh, bi bil tudi jaz najraje zajokal.

Medtem je nenadoma padla noč. Od gorske verige ni ostalo drugega kot majhna sončna lisa in na zahodu svetla meglica.

Hotel sem, da bi se naša gospodična v staji odpočila. Na svežo slamo sem pogrnil lepo, popolnoma novo kožo, ji želel lahko noč, sam pa sem se vsedel zunaj pred vrata... Bog mi je priča, da kljub ljubezenskemu ognju ,ki mi je žgal po žilah, nisem prav nič grešnega mislil. Edinole močno ponosen sem bil ob misli, da gospodarjeva hčerka leži v kotu v staji — pod mojim varstvom, v neposredni bližini črede, ki jo je radovedno ogledovala spečo — to najdragocenejšo in najbolj belo vseh ovčk. Še nikdar se mi nebo ni zdelo tako globoko in zvezde tako blesteče... Nenadoma se rešetkasta vrata staje odpro in lepa Štefana se prikaže. Zaspati ni mogla. Živina se je premikala in je slama šumela ali pa so živali belile v snu. Raje je prišla k ognju. To videč, sem ji vrgel svojo koštrunovo kožo preko ramen, vrgel na ogenj in tako sva ostala drug poleg drugega brez besed. Če ste že kdaj prebili noč pod jasnim zvezdnatim nebom, tedaj veste, da se v času ko mi spimo, skrivnosti poln svet prebudi v tišini in samoti. Tedaj studenci mnogo razločneje pojo in v jagnedih zagore majhne lučke. Vsi gorski duhovi svobodno prihajajo in odhajajo. V zraku je slišati nek šelest, nedojmljivo šumenje, kot bi bilo slišati veje rasti in travo poganjati. Dan je namenjen živim bitjem, ponoči zažive stvari. In če nisi navajen, te strah obide... Tako je tudi naša gospodična vsa trepetala in se ob najmanjšem šumu stiskala k meni. Nenadoma se je razlegel dolg, otožen krik in odmevajoče priplul do naju. V istem trenutku je nad najinima glavama lepa, svetla zvezda spolzela v isti smeri, kot da bi tožba, ki sva jo bila slišala, nosila luč s seboj.

»Kaj je to?« me je Štefana vprašala tiho.

»Duša je šla v nebesa,« in sem se pokrižal.

Tudi ona se je pokrižala in z očmi v zraku za trenutek prisluhnila. Potem mi je rekla:

»Potem je le res, da ste vi pastirji čarovniki?«

»Nikakor ne, gospodična. Pač pa je res, da živimo bliže zvezdam in vemo o teh stvareh več kot ljudje v dolini.«

Ona si je še vedno z rokama podpirala glavo in strmela kvišku, ogrnjena z ovčjo kožo kot mali nebeški pastir.

»Koliko jih je! Kako lepo je! Nikdar jih še nisem toliko videla... Pastir, ali veš njih imena?«

»Seveda, gospodarica... Glejte! Prav nad nama je Pot sv. Jakoba. Ta vodi naravnost v Španijo. Sv. Jakob Kompostelski jo je izpeljal in z njo pokazal junaškemu Karlu Velikemu pot v borbah proti Saracenom. Nekoliko dalje je videti Veliki voz s štirimi bleščečimi kolesnimi osmi. One tri zvezde, ki so spredaj, so tri živinčeta in tista prav majhna poleg prve se imenuje voznik. In ta toča zvezd krog in krog — jih vidite? To so duše, ki jih dobri Bog noče k sebi... Nekoliko nižje vidite Motiko ali kot ji tudi pravijo Trije Kralji (Orion). Ti nam kažejo čas. Samo pogledam jih in vem, da je sedaj polnoč minila. Poglejte nižje proti jugu: tam je Janez od Milana, ta pravcata baklja med zvezdami (Sirus). O tej zvezdi pripovedujejo pastirji sledeče: neke noči je bil Janez od Milana s Tremi kralji ter Košarico povabljen v svate k neki svoji zvezdi prijateljici. Košarki se je baje najbolj mudilo ter je šla prva na pot in sicer zgoraj. Le poglejte tja zgoraj prav v ozadje. Trije kralji so jo ubrali nižje in jo dohiteli. Janez od Milana pa je predolgo spal in ostal daleč zadaj. Da bi jih ustavil, je v jezi zagnal za njimi svojo palico. Radi tega imenujejo Tri kralje tudi Palica Janeza od Milana. Toda najlepša vseh zvezd, gospodarica, pa je naša pastirska; ta nam sveti ob zori, ko s čredo odhajamo in zvečer, ko se vračamo. Mi ji pravimo Maguelonna, lepa Maguelonna. Ta vedno teka ob strani Petra z dežele (Saturna) ter se z njim vsakih sedem let ženi.

»Kako pastir, ali se tudi zvezde ženijo?«

»Seveda, gospodična!«

In ko sem ji skušal razložiti kako je s temi porokami, sem začutil, da je nekaj svežega in nežnega obtežilo mojo ramo. Bila je njena glavica. Težka od spanca se je naslonila name. Ruta, čipke in kodrasti lasje so ljubko zašušteli. Ostala je tako negibna prav do trenutka, ko so zvezde na nebu pričele bledeti. Brisal jih je vstajajoči dan. Gledal sem jo spečo in vse moje bitje je bilo nekoliko nemirno. Bil pa sem pod svetim varstvom jasne noči, ki mi je vedno vdihnila le najlepše misli. Nad nama in okrog naju pa so zvezde nadaljevale svoje tiho potovanje kot velika ubogljiva čreda. In za trenutke sem si predstavljal, da se je ena teh zvezd, in sicer najnežnejša in najsvetlejša, izgubila na poti, prišla počivat na moja ramena in tam zaspala...

Prevedel F. F.

G. Verga:

DVOBOJ NA VASI

Pričujoča zgodba je vzeta iz kmečkega življenja na Siciliji, je pretresljiva, toda preprosta žaloigra, po svoji globoki prirodni tragičnosti nekoliko odmaknjena življenju, ki valovi po naših vaseh, vendar bo vsakemu tudi najpreprostejšemu bralcu obojega spola segla globoko v srce in kri. Ljubezenske žaloigre se v tej ali drugačni obliki, v takih ali drugačnih okoliščinah in v vsakem podnebju dogajajo povsod, kjer živi človeški rod in kot govori narodni jezik: »Ljubezen je bila, ljubezen še bo«, tako tudi zgodbe o ljubezni govore isto govorico, pa naj bo napisana v tem ali onem jeziku.

Malokatera pa je tako znana po vsem svetu, tolikokrat čitana in občutena, kot je naša. To je resnična zgodba, po kateri je skladatelj Mascagni uglasbil svojo opero »Cavalleria rusticana«, ki je v kratkem času postala ena najpriljubljenejših ljudskih oper in katero skoraj vsak dan lahko slišite v oddajah te ali one radijske postaje. »Cavalleria rusticana« — mi smo jo ponašili v »Dvoboj na vasi« — je res pravi biser v vencu vaških zgodb. V njej vam govore kmečki značaji, kot bi stali pred vami: odkritosrčno, iz oči v oči; so ošabni, grabežljivi, robati, praznoverni, trpeči in ljubeči. Nenadoma se dvigajo do pretiranega viteštva, ki se sprevrže v maščevalnost in zločin. Povestico sem, kolikor je bilo mogoče, približal našim šegam in razmeram.

Nuncijin sin Turiddu se je bil vrnil od vojakov. Vsako nedeljo je postopal semintja po trgu v svoji vojaški obleki z rdečo čepico in bil podoben onemu možakarju z belimi miškami, ki prerokuje ljudem srečo. — Do nosu zakrita dekleta so mimo hodila k maši ter skrivaj pasla po njem oči, paglavci so brenčali okrog njega kot muhe.

Tudi pipo je imel, na kateri je bil kralj na konju kot živ, prižigal žveplenke na podplatih ter pri tem dvigal nogo, kot bi hotel brcniti.

Angelova hči Lola pa se kot nalašč ni pokazala niti pri maši, niti na svojem malem balkonu. Zaročila se je bila kajpak z nekim voznikom iz Likodije, ki je imel štiri mule v svojem hlevu. Ko je Turiddu to zvedel, — tristo krščenih! — bi v prvem trenutku onemu iz Likodije kri spustil, trebuh prerezal... Pa tega ni storil, temveč si je dal duška tako, da je prepel pod oknom lepotice od kraja vse zbadljive pesmi, kar jih je znal.

»Ali Nuncijin sin Turiddu res nima drugega dela,« so govorili sosedje, »kot prepevati cele noči kot kak samoten ptič?«

Nazadnje je vendarle srečal Lolo, ki se je od nekod vračala. Ni zardela niti pobledela ni, ko ga je zagledala, kot bi se nje nič ne tikalo...

»Srečne oči, ki te vidijo!« ji je rekel.

»Oh, Turiddu, povedali so mi, da si se prvega vrnil.«

»In meni so še vse kaj drugega povedali!« ji je odgovoril. Je res, da boš poročila voznika Alfija?«

»Če Bog da, bom!« je Lola odgovorila in si pod brado popravila rutina krajca.

»Bog da ali pa ne da, bo že vse tako, kot je tebi prav. Bog je dal, da sem prišel od tako daleč in moral zvedeti te lepe novice!«

Revež je še vedno skušal z lepimi besedami vplivati, toda glas se mu je pričel tresti, šel je za dekletom in zamahoval s pentljo, ki je visela od čepice ter mu plesala po ramenih. In njej se je v resnici smilil, ker je bil tako potrt, a srca pa le ni imela, da bi ga z lepimi besedami potolažila.

»Poslušaj, Turiddu,« mu je končno dejala, »pusti me k prijateljicam. Kaj bi rekli v vasi, če bi me videli s teboj?«

»Res je,« je odvrnil Turiddu,« poročiti se nameravaš z Alfijem, ki ima štiri mule v hlevu in res ne gre ljudem dajati se v zobe. Moja mati, revica, pa je med tem, ko sem bil jaz pri vojakih, morala prodati edino mulo in še oni košček vinograda ob cesti. Kar je bilo, je bilo in kajpak ne misliš več na čase, ko sva se pogovarjala pod oknom na dvorišču, kjer si mi podarila ta robček, predno sem odšel. Samo Bog ve, koliko solz sem potočil vanj v daljni tujini, kjer še imena naših krajev ni več najti. Zbogom zdaj, Lola! — Pa so rožice minule, minulo je vse in tudi najina ljubezen.«

Lola je poročila voznika. Ob nedeljah pa se je nastavljala na balkončku z rokami na prsih, da so vsi mogli videti debele zlate prstane, ki ji jih je bil njen mož podaril. Turiddu je s pipo v ustih in rokami v žepih hodil mimo gori in doli, se kazal brezbrižnega in metal oči po dekletih. V njem pa je kljuvala nevoščljivost, da ima Lolin mož toliko tega zlata in se kuhala jeza, ker se ona nalašč ni zmenila zanj, ko je prihajal mimo. »Prav pred nosom ji bom zagodel, tej malopridnici!«

Alfiju nasproti je stanoval vinogradnik Nikola, o katerem so pravili, da je debel in bogat kot prašič in je hčerko imel v hiši. Turiddu se je toliko časa vrtel okoli in je govoril, da ga je najel kot čuvaja; pričel je stopicati po hiši in praviti dekletu sladke besede.

»Zakaj gospej Loli ne pripoveduješ teh lepih reči?« je odgovorila Santa.

»Lola je vendar gospa, in kakšna! Ima moža, ki je bogat kot kralj!«

»Tak mene še ne pogleda...!«

»Sto takih Lol si vredna in poznam nekoga, ki bi za tebe gospe Lole in vsega njenega niti ne pogledal, saj ni vredna ti čevljev zavezati, res ni vredna.«

»Zgodba o lisici, ki ne more do grozdja...«

»Ko bi mogel do tebe, golobička moja!«, ji je dejal.

»Oh, roke vstran, Turiddu!«

»Se bojiš, da bi te pojedel?«

»Ne bojim se niti tebe, ne tvojih svetnikov...«

»Aha, saj vemo, da je tvoja mati iz Likodije doma. Drugo kri imate! Joj, z očmi bi te pojedel!«

»Z očmi me le jej, se mi ne bo nič poznalo, a zdaj mi raje dvigni to butaro.«

»Še bajto bi dvignil tebi na ljubo...«

Radi lepšega je vrgla za njim poleno, ki ga je imela v roki.

»Podvizajva se, s klepetanjem ne prideva daleč...«

»Če bi bil bogat, bi si izbral za ženo dekle ,kakršna si ti, Santa!«

»Bogataša, kot je gospa Lola, ne bom poročila, toda če mi Bog koga pošlje, imam tudi jaz svojo doto.«

»Vemo, da si bogata, vemo!«

»Če veš, potem jo odkuri, ker bo oče vsak trenutek tukaj in ne maram, da bi me našel na dvorišču.«

Ko je oče pričel postran gledati, je dekle napravilo, kot da tega ne vidi, ker se ji je pentlja vojakove čepice vsedla v srce in ji neprestano plesala pred očmi. Ko je oče Turiddu pokazal vrata, mu je hči odprla okno in cele večere kramljala z njim tako da je vsa soseščina govorila le o tem.

»Še znorel bom zaradi tebe,« je Turiddu govoril, »ne spati, ne jesti ne morem...«

»Prazne besede.«

»Zakaj nisem kraljev sin, da bi tebe zaročil!«

»Sámo brbljanje!«

»Pri Bogu, pojedel bi te kot žlico medu.«

»Neumnost!«

»Pri moji veri, prisežem!«

»Oh, moj Bog!«

Lola pa je vsak večer za rožnim loncem prisluškovala, pobledevala in zardevala. Nekega dne pokliče Turidda:

»Hej, Turiddu, od kdaj se stari znanci med seboj več ne pozdravljajo?«

»Oh,« je mladenič vzdihnil, »blagor mu, kdor te sme pozdraviti...«

»Če me res hočeš pozdraviti,« je odvrnila Lola, »saj veš, kje sem doma.«

In Turiddu jo je tako pogosto hodil pozdravljat, da je Santi bilo dovolj in mu je pred nosom zaloputnila okno. Sosedje so se nasmihali ali pa z glavo odkimavali, kadar je on šel mimo. Lolin mož je bil takrat zdoma, s svojimi mulami je hodil od sejma do sejma.

»V nedeljo pojdem k spovedi, nocoj sem sanjala o črnem grozdju,« je govorila Lola.

»Nikar! Nikar!« je prosil Turiddu.

»Seveda. Velika noč je pred vrati in moj mož bo hotel vedeti, zakaj nisem bila pri spovedi.«

(Dalje prihodnjič.)

CVETLICE V BAJKAH

Preprosto ljudstvo je imelo od nekdaj razumevanje, recimo raje, srce za naravo. Posebno do cvetlic je čutilo nagnjenje. Ko jih je poimenovalo, je skušalo dati obliki, oziroma barvi primerno ime in oboje utemeljiti na ta ali oni način. Nastale so bajke. Nekatere teh skušajo razložiti obliko, oziroma barvo cvetlic v zvezi s človeškim zdravjem, razlagajo torej zdravilno moč cvetlic; druge pripovedujejo, kako so cvetlice nastale in spravljajo njih nastanek v zvezo s kakim dogodkom iz življenja ljudi.

V naslednjem bomo navedli nekaj takih bajk.

1. Ključavnice ali narcisi

To je bilo živahno v nebesih; ubogi sv. Peter! Duše, ki so zapuščale zemljo, se niso prav nič zmenile za njegovo sivo in plešasto glavo. Neprestano je zvonkljal srebrni zvonček ob nebeških vratih in ga vabil, naj vendar pride in novodošli duši odpre nebeška vrata. Sveti Peter ni imel nič zoper to; jezilo ga je le, da ni mogel nemoteno opazovati ljudi na zemlji, ki so se delali tako važne in se za ničvredne stvari prizadevali, ki so jih ob smrti morali vsekakor zapustiti. »Pa pustimo jim veselje,« si je mislil, »če je ljubemu Gospodu Bogu tako všeč.« — Pri tem je dozorel v njem sklep, ki ga je pri večerji tudi izvedel.

Ko so bili svetci zvečer zbrani, se je približal patronu ključavničarjev in ga ogovoril z nad vse prijaznim glasom takole:

»Preljubi patron! Rad bi te nečesa prosil.«

»Sv. Peter naj kar ukaže; rad mu ugodim vsako željo.«

»Vidiš, star sem, tudi protin me včasih daje; nerad vstajam s svojega udobnega sedeža in odpiram nebeška vrata s srebrnimi ključi. Veš, naredi mi kar velik koš takih ključev.«

Patron ključavničarjev se je nekoliko čudil, pa ker je bil olikan, ni izpraševal svetega Petra, kako in kaj, temveč mu je obljubil, da bo dobil zaželeno že naslednji dan. In res najde naslednji dan pred vratarsko sobico velik koš srebrnih ključev.

Sv. Peter je bil nad vse zadovoljen in ker je šel prav tedaj mimo njega angel smrti, ki mu je moral sv. Peter odpreti vrata na zemljo, ga je pocukal za rokav in mu dejal:

»Prijatelj! Veš kaj?! Star sem in rad bi bolj udobno živel, pomagaj mi, da mi ne bo treba vstajati in odpirati dušam vrat.«

»Moj dragi sveti Peter! Kako naj to naredim?«

»Prav enostavno, dragi prijatelj! Vsaki duši, o kateri veš — in ti to veš, saj ti je volja božja dobro znana —, da je določena, da pride sem gori k nam, daj, ko zapusti svoje zemsko domovanje, srebrn ključ nebeških vrat. Pot sem gori bo že sama našla.«

Molče je prikimal angel smrti, vzel izročeni ključ in odšel iz nebes na zemljo.

Nekaj časa je šlo vse po sreči in v največje Petrovo zadovoljstvo. Duše, ki so prihajale v nebesa, so si kar same odpirale nebeška vrata; zvonček ni več zvonkljal in sv. Peter je nemoteno gledal skozi okno doli na zemljo in se smejal ljudskim norčavostim na zemlji.

Zgodilo pa se je nekoč, da je pri tem opazovanju zaspal. Smrčal je tako silno, da so slišali nebeščani, ki so imeli opravka blizu nebeške vratarnice. Naneslo pa je naključje, da sta se tam okoli podila dva jeseniška paglavca, pravzaprav njuni duši. Kako sta ta dva zašla sem gori, resni ljudje niso mogli uganiti.. Posebno Jeseničani, no v nebeškem kraljestvu jih je bilo veliko, večina si je morala prati grešne duše še v vicah, so se čudili. Po vsem jeseniškem okraju sta bila znana po rabutanju in streljanju s pračo. Pa so se potožili, češ, Gospod Bog že ve, kaj je prav in če sta tu gori, sta gotovo zaslužila. Prav nič jima niso bili nevoščljivi, kajti v nebesih nevoščljivosti ne poznajo.

Torej tale dva jeseniška paglavca sta uganjala v nebeškem kraljestvu svoje, z jeseniških ulic prinešene norčavosti kar naprej. In tudi zdaj sta bila razigrana. Sklenila sta sv. Petru ponagajati. Tiho sta se priplazila v njegovo sobico. Že sta ga hotela dražiti, pa zapazita ob njem poln koš srebrnih ključev. Hop vsak po enem! Kako lepi ključi! In kako lepo zvenijo! Toda sv. Peter je trdno spal in se za vse okoli njega ni prav nič zmenil. Metala sta ključe v zrak in jih spretno lovila. Toda nesreča ne počiva, pravi pregovor. Zgodilo se je, da je enemu obeh paglavcev odletel ključ iz rok, se odbil ob okenski polici ter padel na zemljo. Planila sta k oknu in gledala za ključem, ki je padal in padal, dokler ni padel v hišo umirajočega pijanca. Ob vznožju postelje je sedel angel smrti in čakal, da pošlje dušo grešnega človeka v vice. Toda kako se začudi, ko pade srebrn nebeški ključ prav na postelj tega pijanca. In duša, ki se je v tem hipu ločila od telesa, pograbi vsa vesela srebrni ključ in odhiti proti nebesom, kjer si sama odpre vrata.

Sv. Peter je mirno spal dalje in ni slišal skromnega pozdrava duše, ki se je takoj pomešala med druge nebeščane. Dečaka pa sta bila vesela, da sta napravila dobro delo in prekrižala smrti načrte. Začela sta metati srebrne ključe kar v šopih na zemljo. Angel smrti je nekaj časa gledal to početje; pa se mu je zdelo že dovolj in nerazumljivo, da pridejo tudi duše pijancev, coprnic, tatov in preklinjevalcev v nebesa; še bolj mu je bilo nevšečno to, da ni imel več sam kaj govoriti in odločati, kam naj ta ali ona duša gre. Pohitel je v nebesa in pogledal, kaj Sv. Peter prazaprav počne.

Kako se je čudil, ko ga je našel spečega. Zbudil ga je in mu povedal, kaj se na zemlji godi. Sv. Peter je bil ves iz sebe. Pogledal je okrog sebe in opazil, da je koš prazen. Pogledal je na zemljo in videl, kako hite duše z njegovimi ključi proti nebeškim vratom. Prestrašen je planil iz vratarnice in šel k nebeškemu Očetu prosit odpuščanja in pomoči. Gospod Bog ga je mirno poslušal, se mu milostno nasmehnil in mu tudi povedal, da sta to napravila jeseniška paglavca. Obljubil mu je, da bo vse najlepše uredil. Glede duš, ki so prišle po prevari v nebesa, naj si ne dela skrbi. Na zemlji so pač mogle kvarno vplivati na druge, v nebesih pa bo obratno. Zlo tu nima moči. Sv. Peter mu je verjel, posebno, ko je slišal, da stari pijanec lepo pomaga peti alelujo in da se je povsem odvadil kvant in kletvin, tudi pridušanju se je odpovedal.

»Saj sem vedel, Gospod Bog, da boš vse najlepše uredil. Toda skrbi me, kaj bo s toliko množico ključev, ki so še na zemlji.«

Bodi brez skrbi, tudi to bo urejeno. Če hočeš, pojdi na zemljo, daleč ti ne bo treba hoditi, večina ključev je padla na Golico, pa boš mogel ugotoviti, kako in kaj je s ključi.«

Sv. Peter se je nebeškemu očetu najlepše zahvalil in odšel iz nebes trdno odločen, da zbere vse ključe in jih prinese v nebesa. Toda, ko pride na zemljo in gre z Jesenic na Golico, opazi, da hite ljudje z velikimi šopi cvetlic z Golice proti postaji.

»Kje ste dobili te cvetlice?« vprašuje radoveden. »Take so kot nebeški ključi, kot moji ključi. In kako jih imenujete?«

»Našli smo jih na Golici,« mu odgovarjajo. »Videli smo jih padati iz nebes in smo hiteli ponje. Pravimo pa jim ključavnice ali nebeški ključi.«

In sv. Peter je v srcu hvalil Boga, ki je vse obrnil v dobro in se je vesel vrnil v nebeško kraljestvo. Ključavnice pa cveto leto za letom in razveseljujejo človeško srce.

Trobentice — ključavnice

Ponekod pravijo tudi trobenticam ali jegličem ključavnice in vedo o njih povedati sledečo bajko.

Bili so študentje bratje in sestre, ki so si od Gospoda Boga izprosili pravico vladati svetu in urejati letne čase. Imenovali so se Zima, Pomlad, Poletje in Jesen. V najlepšem sporazumu so si razdelili leto v štiri enake dele. Zima si je izbrala tisti del leta, ko beli sneg pokriva zemljo in gospodari mraz na njej, Pomlad, pravili so ji Vesna, si je izbrala del leta, ko se začenja prebujati življenje na zemlji, Poletje se je odločilo za najtoplejši del leta, ko sonce s svojimi toplimi žarki greje in celo pripeka na zemljo in Jesen del leta, ko ljudje na zemlji zbirajo sadove svojega truda.

Pa se je zgodilo, da si je nekoč Zima zaželela daljše vlade. Ljudje so tožili o groznem mrazu, o velikem snegu in so s strahom gledali neusmiljeno gospodarjenje Zime. Bati se je bilo, da bo zamrlo življenje na zemlji. Davno so že minili trije, Zimi odločeni meseci, in nestrpno je pričakovala Pomlad, da se bo začela Zima umikati in bo prevzela vlado na zemlji. Toda Zimi se ni nikamor mudilo. Bil je že marec in še vedno je ležal sneg po poljanah in gorah.

Tedaj pohiti Pomlad pred Gospoda Boga in mu potoži:

»Vsemogočni, Dobrotljivi! Moj čas je prišel, toda poglej na zemljo! Sestra Zima še vedno kruto gospodari, da trepeta življenje na zemlji za svoj obstoj! Reci ji, naj se umakne in preda vlado meni.«

In Gospod Bog se je ozrl z nebes na zemljo in ugotovil, da je Pomlad govorila po pravici in resnici. Poklical je svoje angele z zlatimi trobentami in jim naročil, naj poleté doli na zemljo ter povedo starki Zimi njegov ukaz, da se umakne in preda vlado nad zemljo sestri Pomladi, kajti njen čas je že mimo.

In angeli so storili, kot jim je naročil Gospod Bog. Zatrobili so veselo vest, da je vlade Zime konec in da prihaja vesela Pomlad na zemljo. Toda Zima se ni nič kaj rada umaknila, godrnjala je in se upirala, kar ji seveda ni dosti pomagalo.

Mlada Pomlad pa je zaprosila Gospoda Boga: »Daj mi tako trobento, kot jo imajo Tvoji angeli, da zatrobim Zimi v slovo in naznanim svoj prihod, če bi se še kdaj upirala oditi z zemlje.«

In Gospod jo je uslišal ter ji dal šop zlatih trobent, ki jih je Pomlad ponesla na zemljo in jih ob svojem prihodu zasadila v njo, da naznanjajo konec Zime in prihod Pomladi.

Zato pravijo ljudje lepim rumenim, zgodaj spomladi cvetočim cvetlicam trobentice, in ker se z njimi začenja pomlad, tudi ključavnice.

Kako groze in snubijo kuščarji

Zanimivo poglavje iz živalskega življenja je poglavje, ki obravnava dušeslovje živali, to je njihovo zadržanje v različnih okoliščinah življenja. Take okoliščine so n. pr. okoliščine, ki nastanejo, ko sreča žival svojega tekmeca ali sovražnika, ki ga hoče zastrašiti, oziroma, ko si žival izbira družico, da si zagotovi zarod. Oglejmo si danes v kratkem oba pojava, to je pojav grožnje in pojav snubljenja pri kuščarjih.

Če imamo kdaj priliko opazovati v prosti naravi dva kuščarja, ko se srečata, bomo zlahka opazili posebno zadržanje, zlasti pri samcih. Namen tega zadržanja je, drugemu pokazati čim večjo ploskev svojega telesa, pri čemer se često uveljavljajo posebne barve in oblike. Napram samcem ima to zadržanje namen zastrašenja, napram samicam pa snubljenja.

Naša siva kuščarica in v toplejših krajih tudi zelenec, moreta, tako samec kot samica, izvajati značilno zadržanje, vendar ga pri samicah redkeje opazujemo nego pri samcih. Žival, ki hoče groziti ali snubiti, zniža srednji del grla, upogne konico glave k tlom in jo pritegne istočasno k trupu; postavi se na sprednje noge ter uredi gibljiva rebra tako, da se trup iztegne ter se od strani splošči. Tako nastane čim večja stranska ploskev, ki jo kaže tekmecu. Pri samcih sive kuščarice pride zelena barva grla, bokov in trebuha posebno do izraza. Zelenec, ki grozi ali snubi, se manj splošči, zato pa pride del grla bolj do izraza. To je zato zanimivo, ker se samec in samica sive kuščarice razlikujeta predvsem po tem, da je samec po boku in trebuhu zelen, samica pa ob straneh neenakomerno sivorjava. Pri zelencu pa sta boka in hrbet zelena, samci se ločijo od samic le po svetlečem modrem grlu.

Ko je kuščar zavzel opisano držo, gre proti tekmecu, toda ne po najkrajši poti, temveč v loku tako, da mu neprestano kaže svojo najširšo stran. Če stojita dva samca nasproti, pride med obema do točno po pravilih potekajočega boja, če se ni eden od obeh že preje skesal in se, videč pogumno držo nasprotnika, umaknil. To se zgodi, če se srečata neenako močna druga. Bore se le stari samci, mladi se navadno umaknejo. Do boja pride radi lepših bivališč in tamkaj se nahajajočih samic.

Pri snubljenju si samec zagotovi nadvlado tudi nad večjimi samicami, ki mu pokažejo svojo podrejenost, nakar nadaljuje samec s svojo držo ali pa pride do parjenja.

Boste pili skodelico čaja?

Od kje pravzaprav dobivamo čaj, kako ga pridelujejo in kako ga pripravljajo razni narodi in plemena?

Prvotno so pridobivali največ čaja na ozemljih Kitajske, danes sta poleg teh otok Ceylon in Indija glavni pridobivališči čaja. Medtem ko se v Indiji in na Ceylonu poslužujejo za glavna dela strojev, so na Kitajskem obdržali še stari način obiranja z roko. Žene in otroci obirajo zgornje lističe čajne sadike in jih polagajo v bambusove košarice, ki jih imajo obešene na ramenih. Da bi obiračem nekoliko olajšali težavno delo, pustijo zrasti čajne grmiče le poldrug meter visoko.

Cvetoče čajno polje je nekaj nepopisno lepega. Beli in svetlordeči cvetovi spreminjajo polje v velikansko cvetlično gredo in opajajo vso okolico s svojim nežnim vonjem.

Toda čajnih lističev se ne sme obirati že prvo leto po nasajenju čajnih rastlin; šele ko so sadike stare tri leta, se lahko prične z obiranjem. V hladnejših krajih lahko potem obirajo vsak četrti mesec, medtem ko je v toplejših področjih, kakor n. pr. v Indiji možno obirati že po tritedenskem presledku.

Kakor se pogosto napačno smatra, ne izhajata zeleni in črni čaj od dveh različnih rastlin, temveč povzroča razliko v barvi le predelovanje litstičev po obiranju. Za črni čaj pustijo lističe tako dolgo na lesah ležati, da so suhi in voljni. Predno jih dajo po kvašenju v veliko peč sušiti, opravijo lističi proces vrenja. Pri zelenem čaju pa je proces sušenja in vrenja popolnoma izpuščen. Obrane čajne lističe enostavno posuše v velikih pečeh in tako ostanejo še zeleni. Kakor vidimo, ne zavisi barva čaja od gotove sadike in tudi kakovost čaja zavisi prav tako predvsem od predelave, čeprav se lahko držimo pravila, da je čaj iz višje ležečih pokrajin okusnejši kakor iz nižje ležečih plantaž.

Kar se tiče pripravljanja čaja, je skoraj nemogoče verjeti, s kakšnimi dodatki skušajo razni narodi in plemena zboljšati svojo skodelico čaja. Pri nas kakor tudi v drugih evropskih deželah je v navadi kot dodatek čaju: sladkor, rum, žganje, vino, limona, mleko itd. Narodi drugih kontinentov pa se poslužujejo celo soli, ovčje masti, dišavnih klinčkov, janeža in na koncu koncev celo sode in lesenega pepela.

Toda posamezna plemena ne pijejo samo čajnega odcedka, temveč uživajo tudi čajne lističe. Neverjetno, boste dejali. In vendar pripravljajo vaščani v Turkestanu svoj »čaj« na ta način, da kuhajo zelen indijski čaj tako dolgo, da postane čisto temen, nato pridajo soli in ovčje masti, včasih tudi nekaj narezanega kruha in vse skupaj jedo kot prilogo ali poobedek.

Budistični pridigarji, ki popijejo dnevno do 70 skodelic čaja, pripravljajo čaj na tak način, da bi pri naših gospodinjah gotovo vzbudil gnus, če bi ga poznale. Tibetanci ljubijo prav tako kot mongolska plemena čaj, ki je stisnjen v obliko opeke. Takšna kocka čaja sestoji iz čajnih lističev, majhnih vejic in čajnega prahu. Ko hočejo pripraviti »čaj«, tedaj odlomijo košček in ga položе v kotel z mrzlo vodo. Nato pridajo pest sode ali lesenega pepela in pustijo vse skupaj kuhati nekaj ur. Potem precede vse skupaj skozi gosto platno v sodček, dodajo soli in žaltavega masla, sučejo sodček, da se vse dobro zmeša. Končno natočijo prstene skodelice s tem »čajem« in »uživajo«.

Ruski način, dodajati čaju limonov sok ali samo lupinico, je tudi pri nas udomačen. V Angliji, kjer morda popijejo največ čaja izmed vseh držav v Evropi, je tak čaj nepoznan. Saj pije 90 do 100 % Angležev čaj izključno samo z mlekom in sladkorjem, razen onih ladies-dam, ki se boje za vitko linijo. Te uživajo čaj brez vseh dodatkov.

Na Japonskem in v raznih predelih Kitajske čaj ponavadi najprej zdrobe in ga poparijo. Navadno pijejo čaj kar tako, le ponekod ga precede.

V Perziji zopet pustijo čaj tako dolgo kuhati, da je črn, nato mu dodajo dišavnih klinčkov, janeža in sladkorja.

S kakšnimi skormnimi sredstvi pa pri nas pripravljajo okusen čaj, bi vam lahko povedal gozdar, kamnolomec, lovec in planinar. Mnogokrat v življenju je že morda napravil iz dračja ogenj, pristavil kar v kakšni aluminijasti posodi ali celo v konzervni škatlji studenčnice, vrgel vanj nekaj čajnih lističev, odlil, dodal sladkorja in morda še žganja in okrepčilna pijača je bila gotova. Ali pa naše gospodinje! Čim vstopi gost v hišo, že prasketa v štedilniku in mimogrede postavi med pogovorom vonjajoč čaj na mizo, ki je okusen tudi brez vseh dodatkov, le sladek naj bo.

Toda, če boste vprašali Angleža, Tibetanca, Perzijca, Japonca itd., zakaj pripravlja čaj ravno na tak način, vam bo gotovo zatrjeval, da je to edino pravilen način, da zadobi čaj pravo aromo. In nikar ga ne skušajte prepričevati, da je čaj skuhan po vašem načinu mnogo okusnejši. Ne bo vam verjel nikdar.

Za dobro voljo

Obresti posluša

Ob dveh ponoči dobi stražnik nekega moža, ki je seveda preveč pogledal v kozarec, sedečega na pragu neke banke in ga vpraša:

»Hej mož! Kaj pa vi tu počnete?«

»Kaj neki. Obresti poslušam, kako tečejo v banki.«

Za naše gospodarje

Več detelje

(Nadaljevanje in konec.)

Ko se cvetne, oziroma sedaj že semenske deteljne glavice prebarvajo temno plavo, to še ni pravi znak, da je seme zrelo in da moremo začeti s košnjo semenske detelje. Pravi čas košnje moremo ugotoviti bolj natančno tako, da nekaj semenskih glavic zmanemo v roki in opazujemo seme. Šele, ko je seme izgubilo svojo zeleno barvo in se prebarvalo rumeno ali vijoličasto, je seme dozorelo in moremo začeti s košnjo.

Dozorele deteljne semenske glavice se zelo lahko in hitro odlomijo in moremo tako izgubiti najdragocenejši del pridelka, to je seme. Na to moramo pri sušenju semenske detelje posebno paziti. Zato ne sušimo semenske detelje nikdar prosto na njivi in je med sušenjem ne obračamo. Sušimo tako deteljo v kozolcu ali na raznih ostrveh, v kopah. Mlatimo semensko deteljo najlažje pozimi, ob suhem mrzlem vremenu. Seme očistimo še posebej na posebnih valjih in trierjih, da ločimo deteljno seme od raznega plevela.

Deteljno seme ostane kalivo več let, ako je spravljeno v suhem in zračnem prostoru. Zato moremo spraviti seme od dobre deteljne žetve tudi za več let.

Setev detelje.

Deteljo sejemo navadno med žito in istočasno z žitom. Boljše pa je sejati najprej žito samo. Ko to toliko doraste, da moremo z brano preko njega, žito pobranamo, uničimo s tem mnogo mladega plevela in nato sejemo šele deteljo. Ako moremo, je boljše sejati deteljo v vrste s sejalnim strojem kakor pa z roko, da moremo v 2. in 3. letu deteljo med vrstami z okopalnikom okopavati. To zelo mnogo pripomore k boljšemu razvoju deteljnih rastlin.

Žito, v katerega sejemo deteljo, ne sme biti pregosto, da niso mlade deteljne rastlinice preveč zasenčene, ampak se morejo lepo razvijati. Na to moramo paziti zlasti pri setvi lucerne.

Detelji tudi gnojimo.

Za dober razvoj potrebuje detelja predvsem fosforno kislino, kalij in apno. V prvem razvoju je potreben tudi dušik, ki ga pa dobijo detelje pozneje v zadostni meri iz zraka. Zato detelji ni treba gnojiti z dušičnimi gnojili.

Ker vsebuje deteljno seno velike količine apna, kalija in fosforja in je detelja te snovi vzela iz zemlje, je seveda nujno potrebno te snovi spet zemlji dodati. Ako teh snovi ne bi zemlji dodajali, bi se zemlja popolnoma izčrpala in ne bi mogle rastline na nji več uspevati.

Ko mislimo in računamo, koliko umetnih gnojil bomo morali potrositi, moramo vedeti, da se izrabi koristno v zemlji od 100 kg kalija samo 60 kg in od 100 kg fosforne kisline samo 40 kg in moramo zato toliko več teh umetnih gnojil trositi. Ako dobimo na 1 ha površine 50 centov sena lucerne, vsebuje to seno toliko kalija in fosforne kisline, da moremo to nadoknaditi v zemlji, ako porabimo za gnojenje okrog 250 do 270 kg 40%-ne kalijeve soli in okrog 280 kg 18%-ne Thomasove moke. Kalijevo sol in Thomasovo moko moremo neposredno pred gnojenjem zmešati in nato skupno trositi. Ne smemo pa teh dveh gnojil zmešati že dalje časa pred gnojenjem.

Nepotrebno je detelji gnojiti s hlevskim gnojem.

Detelje potrebujejo izredno veliko apna. Zato trosimo na 1 ha površine 12 do 20 centov apnenega prahu. Na lahki apneni zemlji dajemo manjše količine, na težki kisli zemlji pa večje. Na zelo težkih zemljah trosimo včasih tudi negašeno apno.

Večkrat pravijo kmečki gospodarji: »Detelje ne prodajam, ne donaša mi torej detelja nobenih denarnih dohodkov, zato detelji ne bom gnojil z dragimi umetnimi gnojili.« Tako sklepanje pa je nepravilno. Detelja res ne donaša naravnost denarnih dohodkov, toda detelja tudi hranilnih snovi iz gospodarstva ne odnaša. Deteljo pokrmimo večinoma goveji živini, ki izloča rudninske snovi in pridejo tako z gnojenjem nazaj na polje, kjer pomagajo drugič zvišati pridelke žetve. Umetna gnojila, ki jih trosimo detelji, nam pomagajo torej dvakrat, trikrat, pa tudi še večkrat povišati pridelke in se zato tudi tako izplača detelji dajati čim več umetnih gnojil.

Sušenje detelje.

Pri košnji detelje moramo misliti predvsem na dvoje:

1. Listi detelje vsebujejo dvakrat toliko dragocenih hranilnih snovi in med temi zlasti beljakovine, kakor pa stebla.

2. Listi detelje se posušijo znatno preje kakor stebla; neki listi se zelo lahko drobijo in se zato zelo lahko in hitro izgubijo.

To dvoje nas pri sušenju detelje opominja, da moramo sušenje detelje čim bolj pospešiti, da tako vremenske neugodnosti čim manj časa vplivajo na pokošeno deteljo in da končno deteljo pri sušenju čim manj obračamo.

Zato pazimo pri košnji detelje na sledeče:

1. S košnjo detelje pričnemo, ko začne večina rastlin cvetети. Vsako odlašanje košnje od tega časa naprej pomeni samo znatno izgubo hranilnih snovi.

2. Nikdar ne kosimo detelje ob oblačnem ali deževnem vremenu, ampak izberemo za košnjo detelje lepo sončno vreme.

3. Po košnji pustimo najpreje deteljo, da ovene na tleh in jo šele nato zložimo v kope. Pri tem izgubijo rastline precejšen del vode in stanice odmrjejo, prenehajo z dihanjem. Ako pa še popolnoma svežo deteljo zložimo na kope ali ostrvi, rastline še dihajo dolgo časa, dokler namreč ne odmrjejo stanice. Pri dihanju pa izgubijo rastline zelo mnogo svoje vrednosti, v desetih urah do 12%.

Detelja s travami!

Detelje sejemo ali v mešanici s travnimi semeni ali pa samo. Mešanica detelje in trav je priporočljiva posebno za lahke, rahle zemlje in pa takrat, ako hočemo kositi krmo na isti njivi več let. Detelje polagoma odmirajo in prazna mesta prerastejo trave. Ako pa ni trav, nastale praznine prerastejo razni pleveli.

Mešani travni in deteljni posevki dajejo večinoma večje in bolj zanesljive pridelke kakor čiste setve. Tudi je zemlja pri mešanih setvah boljše izkoriščena, bolj preraščena s koreninami trav in detelj, bolj zasenčena in morejo razni pleveli težje uspevati.

Mešane setve dajejo navadno tudi bolj zanesljive pridelke, ker se v deževnih letih bolj razvijejo trave, v sušnih pa detelje.

Pri mešanih posevkih trave koristno izrabljajo za svojo boljšo rast dušik, ki ga črpajo detelje iz zraka in kopičijo v koreninskih gomoljčkih.

Do gotove mere moremo vplivati tudi z gnojenjem na sestavo mešanic detelje in trav. Ako gnojimo z gnojnico ali dušičnimi gnojili, se bujno razvijajo trave. Ako pa gnojimo bolj z apnom in fosfatnimi gnojili, uspevajo boljše detelje.

Mešanica trav in detelj daje tudi zelo dobro krmo, ki je manj nevarna za živali, kakor čista detelja, ki povzroča večkrat napenjanje in koliko.

Zato ni samo prav, da bi naši kmečki gospodarji sejali in pridelovali več detelje, priporočljivo je tudi, da deteljo pridelujejo mnogo bolj kakor do sedaj, v mešanicah s travami.

Čebele in ajda

Tonej iz Podjune, naš novi čebelar, me je bil že pred tedni povabil — kakor veste — naj spet kaj pridem k njemu na obisk. Komaj pred nekaj dnevi se mi je ponudila prilika, da sem se »potegnil« v Tonejevo ožjo domovino, v lepo podjunsko dolino.

Pozdravila sva se kot stara znanca, da ne rečem prijatelja. »Veste, sosed, ki ima čebele že več let, mi svetuje, naj svoje panje prepeljem v ajdovo pašo. Kaj pa pravite vi k temu?«

Vprašujoče in zvedavo so obvisele njegove oči na meni, češ, kaj neki porečem. Je namreč dokaj tvegano, kar takole počez odgovoriti na tako vprašanje z da ali ne. Najprej moraš poznati pašne razmere v ajdi v Tonejevi vasi in bližnji okolici, potem pa pašo na pasišču, kamor hoče čebele prepeljati.

Če bi bil rekel, da jih poznam tu ali tam, bi trdil neresnico. Kajti paša na ajdi ima svoje posebne muhe. Dva kraja, ki sta vsaksebi komaj kake pol ure hoda, se v tem oziru razlikujeta. Pri ajdovi paši soodloča več različnih okoliščin. Zelo je seveda merodajna lega kakega kraja z ozirom na zračne tokove, t. j. glede vetrov. Da na pihanje vetrov vplivajo hribi in griči, je dobro znano. Imamo kraje, kjer imajo posebno moč v poletju suhi celinski vetrovi. Ne daleč stran, za dobro zaraščenim gozdom, je sosedna vas, kjer takih sap ni čutiti. Pa ni treba niti tako daleč hoditi, da ugotovimo razliko! Na dveh njivah, ki sta medseboj oddaljeni za dober streljaj, se to čuti.

Pa pri medenju ajde vpliva tudi zemljišče. Na nekaterih predelih polja v kaki dolini je v zemlji več vlage, drugod zopet manj. V suši je na izsušenih zemljah ajdi kmalu preveč suho. Posledica tega je, da se izločanje sladke medečine skoro popolnoma ustavi. Čebele cvetove sicer obletavajo, a obnašajo se ravno tako, kakor bi jih cvetje bodlo v nos. Takoj spet odletijo, ne da bi se pošteno na cvetu pomudile.

V suši znatno pomagajo ajdi pri medenju obilne jutranje rose. Rosa igra v tem pogledu sploh precej važno vlogo. Pri izdatni dopoldanski rosi, ki se dobro posuši šele tja proti deveti ali deseti uri, se ajda dobro počuti in rada medi. Take obilne rose padajo pa le v takšnih legah, kjer ni »prepiha«, to se pravi tam, kjer je ozračje vlažno in umirjeno. Zgodnji jutranji vetrovi so slabi znanilci v ajdovi paši.

Da je povrh vsega posebno važno tudi vreme, se razume samo po sebi in ve to vsak človek. Ne gre pri vremenu le za več dni trajajoče deževje. Kadar nam jo vreme v ajdi na ta način zagode, smo ob pašo, pa naj bo žival tu ali tam. Toda svoj poseben pomen ima tudi kratko deževje, zlasti plohe in nalivi. Sredi najboljšega medenja nam tak naliv napravi neprecenljivo škodo. Večkrat po njem ajda sploh ne medi več izdatno. Pač pa so mirni in topli dežki, ki osvežijo rastline, da potem še izdatneje medijo, posebno blagodejni.

Saj ni mogoče takole na hitro roko našteti vseh različnih okoliščin, ki spremljajo ajdovo pašo! V glavnem sem jih Toneju vendarle v zgoraj opisani obliki naštel. Kar gledal me je in ni mogel prav z besedo na dan. Videl sem, da je v dvomih, kaj naj napravi.

»Sedaj pa preceni in pretehtaj, ali se ti izplača voziti v pašo ali ne,« sem končno dodal, da bi pogovor spravil spet v tek.

»Nič ne vem ,kaj naj napravim . . .« tu je umolknil.

»Veš kaj, pokliči soseda in mu reci, naj pride za trenutek semkaj! Bova slišala njegovo mnenje in razloge, s katerimi svoje stališče utemeljejuje.«

Ni preteklo pet minut, pa jo je izza sadnega drevja primahal Tonej s sosedom. Koščena postava pristnega slovenskega koroškega kmeta se je pri hoji rahlo pozibavala, izpod košatih obrvi je gledalo dvoje živahnih oči. Na prvi pogled je bilo videti, da je mož — čeprav se še ni srečal z Abrahamom — že marsikaj skusil v življenju. No, bomo videli, sem si mislil, kako je v čebelarstvu podkovan!

Kmalu se je izkazalo, da mu v teoretičnih vprašanjih še marsikaj manjka, a v praktičnem čebelarstvu je skozi in skozi mojster. To učenost je podedoval po

JANEZ JALEN:

Ovčar Marko

8.

Nad sabo je videl Marko jasno Jurijevo jutro, pred sabo pa Peči z neporaslimi melmi in njih vrh, ozelenelo Jecolo, kamor se hodijo volkovi razgledovat v dolino in kamor se je namenil zagnati trop zavoljo gospodarjevega ukaza in še bolj zavoljo Ančkine besede. — »Samo malo naj se jarci oddahnejo.«

Preslišal je ptičje petje. Preslišal prebujajoči se trušč v vasi. Vse. Samo Ančka, Peči in Jecola!

Peči: Od Most do Struj je videl pred sabo divji zid, ki loči vasi od Zavrha, ljudi od zverine. Iz pripovedovanja je vedel, da so takrat, tistega leta nihče več ne pomni, ko se je na Koroškem Dobrač odtrgal, tudi Peči, zrahljane po potresu, stresle raz svoj skalnat okostnjak s travo, grmovjem in drevjem prerasle strmine. Od Most do Struj. Le Jecola na vrhu je ostala zelena in pa nad Zabreznico majhna planja.

Pok, pok, pok, pik, pok. Tresk, tresk, tresk.

Iz nič kaj veselega premišljevanja je prebudilo Marka pokanje biča na vasi v Krnicah. In je vedel: Kakor že toliko pomladi kliče znova z bičem konjar Tomaž konje na pašo iz štirih vasi, letos na svetega Jurija dan. Marko mu je odgovoril na rog.

Zarezgetal je Podlipnikov žrebec. »Ga mu je le spustil iz konjaka. Ej, naš gospodar!« se je razveselil Marko.

In od Zabreznice do Rodin so začeli rezgetaje odgovarjati konji, kakor bi za Tomažem ponavljali: »Zima je proč.«

»Ali so se takrat tudi konji pasli na Rebri, ko so se Peči posule? In voli in krave? In če so bili jarci in koze v Pečeh?«

Morebiti spe pod robovi na Rebri, pod Krniškim, pod Malo, pod Srednjo, pod Stanom, s tropi vred živi zasuti, pastirji? Visoko nasute grobove imajo. Ni jim treba nositi cvetja na grobe, samo se je zasejalo, resje in kurjice in sto sort drugih rož. Prav je.

Med rezgetanje konj se je vmešalo togotno, na boj izzivajoče rulenje volov, ki ga je večkrat prevpil volar Boštjan Žorga, kateremu so nagajali, da je najmočnejši v svojem tropu in da se noben vol ne upa z njim iti bost, če zavpije nad njim, čeprav nima rog. Pa Boštjanu je to še dobro delo: »Kajne, kajne,« je odgovarjal.

Prve vrste jarcev so stopile s trave v mel. Jagnjeta je bodel oster gramoz. Zaostala so in zableketala, kakor bi hotela ovcam potožiti: »Boliii.« Matere so se jim oglasile in jih izpodbujale: »Naprej! Navadite seee!«

Marka pa je mikalo, da bi zagnal trop pod Skokom, čez Stan in skozi Struje do Sv. Petra, pa se je spomnil, da bi moral z njimi skozi gozd; vedi zlomek, kaj je v njem: »Nič! Po goljavi gremo na Jecolo.«

Reber pod Markom je oživela.

Kozar Peter Koraček je pridrevil pod Peči svojo rogato drobnico: »Prehitel si me, Marko. Veš, babe so prelene, da bi zgodaj vstale in pomolzle. Pa jaz jih bom že naučil.« Psa ni imel nič, saj je vse leto vsak večer prignal pod noč v vas, zaradi mleka, zavračal je pa na daljavo s kamenjem in vselej zadel kozo tako, da ji ni nič škodilo. Tako je znal pomeriti, da bi s kamnom zbil ptiča z vrh drevesa.

Koraček je zagnal koze po poti na Krniški vrh. Tudi pod Markovo coklo je škrtnil gramoz; stopil je za jarci v mel.

Pod Pečmi so se gibali še štirje beli plazovi, štirje tropi jarcev:

Pod Svetim Lovrencem je učil Jok svojega Hrusta.

Pod Skavalico je zamišljeno postopal za Planjavčevim tropom Mežkov Joža, fant s temnimi skodranimi lasmi. Prav tako skodrana je bila tudi njegova psica; ni bila sicer velika in volkov se je bala, toda zavračala je pa dobro. Tudi Joža se ni rad srečal z zverino.

Podrobarjev ovčar Blaž Podgošar je zaustavil svoj trop pod melmi na Krniškem robu. Ostal je najbliže vasi, da se je norčeval iz pastirjev, ki so kanje in vole in krave mirili.

Na Srednjo je prignal Gašper Poklukar Muhovčev trop. Njegov pes Ravs se ni dosti menil za jarce; stikal je bolj za sledmi in Gašper je bil tega vesel, saj ga je še sam podpihoval:

»Morda pa le ujame kakega zajčka. Če mu ga bom mogel, mu ga bom vzel, če ne, ga bo pa sam pojedel; ne bo mu škodil.«

Med konje, ki so večkrat zacvilili in se zbrcali, je sekal Tomaž s svojim bičem.

Žorga je rjovel in bil z gorjačo vole po rogovih, ki so se borili za vodstvo tropa.

Pri kravah pa so ogledovali gospodarji, ali bo treba zimskim teletom natekniti bodičaste uzde, da ne bodo na paši sesali krav.

Med tropom za plotom pa je hodila Mica, postarano dekle, in se najrajši mudila pri konjih. Naravnost izpod njenega okna je odšel Brkovčev Tomaž med kirasirje.

S Primoževega vrta pa je gledal žalostno v Reber Jernej; na jok mu je šlo, ko ni več mogel med pastirje. Celo visoko z Jecole ga je opazil Marko in čutil njegovo bridkost.

*

Podlipnica in Ančka sta pekli. Za rženim kruhom je zamesila Anca tudi iz čiste pšenice: »No, pa ugeni, Ančka, kaj bom spekla iz bele moke?« je skoraj nagajivo vprašala mama hčerko. »Ne vem,« se je branila Ančka. »Čigav god pa bo jutri?« je silila mama v dekle. Ančka je zardela. »Spet po nepotrebnem zardevaš,« jo je učila mama.

Vstopil je Cena, ki je zadovoljno ogledoval Marka v Pečeh: »Sveti Marka bo jutri. Našega ovčarja god. Specita mu štruco, ko že pečeta. Fant dobro kaže.«

Kako je bila Ančka vesela teh atovih besedi.

Marko pa je ležal na vrhu Jecole in ogledoval Zavrh. Volkun poleg njega. Zdajci je pes nemirno poskočil, pogledal v zrak. Takrat pa je tudi že Marko zaslišal in videl, kako je pribrenčal bogve odkod močan roj, ki se je usedel na bližnjo bukev in zlezel v duplo.

Marko je bil neizrečeno vesel. Takoj je sklenil, da steše korito in da si bo tudi on napravil bečele.

Marko je gledal Zavrh. Vesel je bil, ker je vse že močno poganjalo. Tudi na Jezercih ne samo na polju bi sveti Jurij lahko napasel svojega težkega konja.

Kako bi bil šele vesel, če bi vedel, da mu Ančka peče veliko belo štruco za god. Ančka!

Izpod domače lípe

SELE

V torek 15. julija se je na sejmišču sredi vasi začelo živahno vrvenje. Zrasel je drevored belih brez, postavili so dva slavoloka z napisi: »Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem«. — Zvestoba veri, domovini, iz selških src nikdar ne zgini! — Mladina naša polna je veselja, pri birmi spolnila se ji bo srčna želja.« Pred župniščem na vzvišenem prostoru pa je bil že nekaj dni prej pripravljen velik oltar s kipom Jezusovega Srca nad tabernakljem. Obdajalo ga je zeleno ozadje, marljive roke pa so ga okusno okrasile s cvetlicami. Vse to je kazalo, da se pripravlja velika slovesnost. In res se je ob štirih pripeljal Prevzvišeni, da se prepriča o verskem življenju v župniji in podeli zakrament sv. birme. Ob šestih je bil slovesen sprejem. V pozdrav je najprej zadonela pesem dekliškega zbora, nato pa so se vrstili pozdravi: domačega župnika, majhnih in večjih deklic, dveh ministrantov, zastopnice mladine, odbornikov cerkvenega sveta in župnijskega odbora ter župana. Na koncu je zadonela spet pesem mešanega zbora. V cerkvi je pač marsikateremu šolarčku trepetalo srce, ker spraševanje vpričo škofa in tujih duhovnikov ter množice ljudi ni kar tako. Pa so vendar še dosti dobro odgovarjali, ker jim je škofova prijaznost kmalu pregnala strah. Verniki so krepko peli in odgovarjali pri obnovi krstne obljube ter pobožno sledili ostalim obredom. V ranem, lepem jutru naslednji dan so se že zbirale vrste veselih otrok v sladkem pričakovanju z odraslimi vred v cerkvi k sveti daritvi. Ob devetih pa je Prevzvišeni v spremstvu enajsterih duhovnikov pristopil k oltarju na prostem, da opravi sveto daritev in pestra množica vernikov — domačih in iz drugih krajev — se je zgrnila okrog njega. Vse je bilo lepo in prisrčno: pomenljivi obredi, obe pridigi in mogočno ubrano ljudsko petje. Med prepevanjem svetih pesmi je Prevzvišeni nato podelil 108 birmancem zakrament sv. birme. Zelo ljubek je bil prizor, ko so matere prinesle in privedle otročiče k blagoslavljanju, kakor pravi sv. pismo: »Pustite male k meni priti«. Blagoslova so bili deležni tudi večji otroci. Marsikateri otrok pa se je zastonj veselil na birmo, ker ga je ravno pred birmo napadla nalezljiva in sitna otroška bolezen — ošpice, ter ga zadržala na bolniški postelji. Vsa slovesnost je prisrčno potekla in spominjali se jo bomo še dolgo časa.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

V nedeljo 20. julija je preč. gospod novomašnik Janez Polanc pri nas ponovil novo mašo. Ob tej priliki smo Šmihelčani zopet enkrat napolnili svojo župnijsko cerkev, ki je bila zelo lepo okrašena. Cerkveni zbor se je naučil in lepo zapel Tomčevo slovensko mašo, nekaj Marijinih in obhajilno pesem: »Najlepši trenutki«.

Na isto nedeljo je Lesjakova družina iz Podgore obhajala srebrno poroko. Najprej sta srebrna jubilanta dopoldne pred duhovnikom obnovila zakonsko zvestobo, popoldne pa je družina imela domačo slovesnost v svojem skromnem in skritem domu tam gori pod Peco. Lesjakova družina je narodno in versko zavedna in prav radi tega trpi pogosto zaničevanje in prezir. Oče mora sebi in družini s trdim tesarskim delom služiti vsakdanji kruh, mati pa je tudi večkrat v škripcih, kako bi nasitila svojo številno družino. Bog je doslej blagoslovil njuno zakonsko zvezo s šestimi otroki. Starejši sin Janko je sedaj dokončal drugi letnik bogoslovja. Jubilantoma iz srca čestitamo in daj Bog, da bi Lesjakova družina še naprej ostala teko zdrava in močna in bi še veliko pripomogla k naši verski in narodni bitnosti na Koroškem.

DVOR PRI PLIBERKU

Ker nas delo tako žene, bi se skoraj pozabili oglasiti, čeprav smo vas povabili na »žegnanje«, ki je bilo v nedeljo 13. julija. Kdor ni bil, naj se mu le cedijo sline. Ta lepi vaški praznik smo praznovali po stari navadi. Dopoldne je bila maša s procesijo. Cerkev, ki so jo bila lepo okrasila naša dekleta, je bila nabito polna. Po maši smo se porazgubili z znanci po domovih in povabljene goste posadili za mizo, da niso lačni odšli domov. Popoldne bi v bližnjem Šmihelu bila »kmalu« tekma žanjic. Plakati, ki so vabili ljudi na tekmo, so res marsikoga privabili. Ko pa je prišel na mesto, kjer bi se moral vršiti boj, je zvedel, da ne bo nič, ker ječmen ni hotel biti zrel. Je res Bog pomagaj! Naravi ne moreš storiti sile in ukazati, da mora biti ječmen zrel ravno ta dan, ko bo tekma. Saj ga bodo tudi brez tekme poželi. No, ker s tekmo, ki bi kmalu bila, ni bilo nič, je bilo kljub temu treba nekaj storiti. Po stari navadi smo se malo zavrteli in razmajali od dela trde členke. V to veselje pa je padla žalostna vest, da je Bog poklical k sebi Permetovo mamo. Družini izrekamo naše izkreno sožalje!

CELOVEC

Deželni prehranjevalni urad je na podlagi živilskih nakaznic dognal število prebivalstva koncem aprila 1947. Po teh podatkih je število prebivalstva sledeče:

Mesto Celovec	65.070
Beljak	31.566
Šmohor (okraj)	21.512
Celovec okolica	72.111
Špital	73.469
Št. Vid	63.719
Beljak-okolica	75.274
Velikovec	40.750
Volšperk	50.438
Vzhodna Tirolska . . .	57.702
Skupaj:	531.611
Leta 1938 je bilo	405.129
Priraslo je	126.482 duš

Oblasti najstrožje izvajajo kontrolo o oddaji blaga, zlasti živine. Zaradi prehranjevalnih razmer, ki vladajo v deželi kakor po vsem svetu, je to razumljivo in potrebno, vendar pa se v tej sili in pomanjkanju sme tudi od oblasti zahtevati, da se za prevoz vse potrebno ukrene in da ne gre v izgubo. Tako se je nedavno zgodilo, da je transport klavne živine odpeljal iz Schladminga na Štajerskem v smeri proti Dunaju brez spremljevalca. Nihče ni krmil in napajal v vagonih zaprte živine in tako se je zgodilo, da je do Dunaja poginilo nekaj živine, kar je gotovo v veliko škodo za prehrano. Tako prepuščanje živine svoji usodi nam priča o veliki nemarnosti in upravičeno se vprašamo, kdo je za prevoz odgovoren. Toliko denarja bi se menda že našlo, da bi bil plačan spremljevalec, ki je pri prevozu neobhodno potreben. Ali bi ne bilo bolj pametno, da bi prevoz prepustili prekupčevalcu ali mesarju, da bi bilo tako vse v redu?

KOMEL

V kraljestvu gorskih vil, tam kjer se Komel dotika nebes, na tem vzvišenem mestu leži lepo in po vsej Podjuni vidno Vernerjevo posestvo. Že nekaj let je razpadalo, ker ni imelo gospodarja. Končno pa je dorasla mlada nevestica Micika. Prišel je mlad, korajžen fant, Rečnikov Dominik iz Suhe, ki so mu vile rojenice že ob zibelki pele: »Cimperman boš.« Sklenil je, da bo vse na novo popravil ter je peljal mlado nevesto pred oltar obnovljene pliberške cerkve, kjer sta si obljubila večno prijateljstvo in zvestobo. Od veselja so zaplesale gorske vile in so sklenile, da bodo še nadalje ostale v Vernarskih gozdovih in hodile k zibelki pet vsem novorojenim Vernarjevim in jim plest srečno usodo. Njim in vsemu slovenskemu narodu na Koroškem, ki upa na boljšo bodočnost, kakor je bila preteklost. Mlademu paru želimo tudi mi vsi veliko srečnih in zadovoljnih dni in da bi vzgojila zdrav in zaveden slovenski rod, ki bo nosil in gojil ljubezen do svoje rodne zemlje.

GLOBASNICA

V nedeljo, 20. julija smo imeli v Globasnici redko in lepo ter prisrčno slavnost. Zlato poroko sta obhajala Janez Huter in njegova žena Marija, podomače Podel; on je znani slikar podob, ki je v svojem dolgem življenju preoblekel prenekaterega svetnika in najdeš delo njegovih rok skoraj v vsaki cerkvi. Dopoldne je bila v domači cerkvi služba božja, ki sta se je udeležila slavljenca z vso družino in številnimi sorodniki ter potomci. Zanimivo je bilo, da so ob tej priliki krstili tudi vnuka, sina slavljenčevega sina, ki je bil priden in med mašo ni dosti jokal. Po maši sta slavljenca odšla s sorodniki ter povabljenimi gosti, ki se jih je nabralo okrog sto, na dom, kjer so proslavili jubilej v prijetni družini. Vrstile so se napitnice in govori, v katerih so se govorniki spominjali lepih, pa tudi težkih časov, skozi katere sta morala slavljenca v svojem življenju iti in prestati mnogo težav in skrbi, da sta se prebila skozi življenje in zredila ter vzorno v verskem in narodnem oziru vzgojila svoje otroke. Marsikaj je bilo težko, toda ljubezen in prijateljstvo, ki sta si ga bila obljubila pred mnogimi leti pred oltarjem, ter trdno zaupanje drug v drugega, vse to je premagalo težave, ki so se včasih zdele nepremagljive. Z ljubečo in bodrilno besedo sta pomagala drug drugemu in ves čas skupnega življenja sta se zavedala, da je dvema lažje nositi križ, kakor enemu samemu. Sedaj na stara leta sta se z veseljem in solzami v očeh spominjala vsega in vse je bilo pozabljeno, kar je bilo hudega. Čestitkam se pridružujemo vsi in iz srca želimo, da bi slavljenca v krogu svojih domačih doživela še dokaj lepih in zadovoljnih dni.

LEDENICE

V zadnji številki Vašega lesta beremo, kako se neki kmet pritožuje nad tem, kako malo dobi za svoje pridelke in kako pod ceno jih mora dajati, dočim mora po drugi strani vse, kar potrebuje, drago plačevati. To je res in radi priznamo, vendar pa moramo tudi to gledati v pravi luči. Kaj pa naj rečemo mi delavci, ki živimo po vzorcu večjih mest in se sprašujemo, kdaj bo te stiske konec. Delavci nimamo krompirja, kakor ga imajo kmetje in si ga moramo kupovati, kar pa vedno ni mogoče, ker ga moramo drago plačevati in če kmet kaj proda, se seveda ne ozira na uradne cene in to deloma upravičeno, ker tudi on ne dobi po uradnih cenah, če kaj potrebuje za dom. Prav tako je z mlekom in mastjo ter drugimi stvarmi.

Pomisliti pa moramo, da kmet ne potrebuje vsak mesec novih vil, pluga ali kakega drugega kmečkega orodja. To ima za več let, kadar kupi novo. Mi pa potrebujemo živila ne samo vsak mesec, ampak vsak dan in kako naj kupujemo ter preplačujemo pri tem zaslužku, ki ga imamo. Mislimo, da ne bomo nič novega povedali, če povemo, da moraš plačati za mast najmanj 100 šil. Toda če si lačen, storiš vse, samo da si pomagaš, ker od samih odredb tudi nisi sit. Kar je na nakaznice, je pa ravno toliko, da ne moreš živeti ne umreti. Krasti pa ne smemo in kot pošteni ljudje tudi nočemo. Tarnanje kmetov je res upravičeno, vendar se nam zdi, da ni vedno umestno, ker oni si pomagajo tako ali tako, dočim si mi ne moremo, ker smo pač odvisni od svojega zaslužka. .

BISTRICA NAD PLIBERKOM

Po dolgem času se spet oglašamo, da boste zvedeli, kako je kaj pri nas in kaj delamo. Pridni smo zelo. Ječmen ,rž in deloma tudi pšenico smo skoraj že pospravili pod streho. Sadje dosti dobro kaže, zlasti jabolka in upamo, da bomo v jeseni spet pili sladki mošt. Ajdo smo že vsejali in upamo, da ji bo slana v jeseni prizanesla in da bomo spravili »pod streho« precejšen kup mlečnih ajdovih žgancev, brez katerih bi nam bilo dolgčas in bi težko živeli brez njih. Žita so splošno slabša, kakor smo pričakovali. Deloma je to krivo pomanjkanje gnojil, deloma pa je kriva huda in dolga zima.

Precej naših mladih hira na srcu in nevarnost je, da se bo kateri ali katera zaletel v zakonski stan, ki je edino uspešno zdravilo zoper to »hudo in nalezljivo« bolezen. S šolo smo končali in naši nadebudni bučmani so prinesli dobra spričevala, česar so bili starši zelo veseli. Ker so bili pridni, jim počitnice privoščimo in upamo, da se bodo tudi prihodnje leto pridno učili.

Hoteli smo še nekaj napisati, pa ne bomo. Naj vas malo radovednost vleče. To pa prihodnjič in priporočamo vsem, da vestno prebirate »Kroniko«, da ne boste spregledali, kar smo danes zamolčali.

---

4. ČEZ VRH ŽENEJO

Iz vasi pod Pečmi je jutro za jutrom prizvonilo po stagnah na Reber na stotine zvoncev.

Med krnškimi pastirji je dan za dnevom prvi zatrobil na vasi kozar Koraček: »Sem jih že navadil, babe, zgodaj vstajati,« je ves zadovoljen večkrat povedal kozam, katere je drevil pod Peči tako naglo, da so rožljali drobni zvončki v čredi kakor kraguljci pred graščinskimi sanmi: »Saj drugače poleti ne boste prehodile poti pod Srednji vrh in nazaj.« Sam pri sebi pa je razmišljal, ali bo letos še planinila pri mačevskih kočah Majda in kolikokrat bo utegnil izpod Srednjega vrha čez Vrtačo iti v vas.

Za Koračkovim rogom je navadno počil Tomažev bič, če ga ni prehitel Žorga, ki je sklicaval vole iz hlevov s tako zamolklim hohojem, da je bil zares njegov glas precej podoben oddaljenemu mukanju.

Ovčarji niso ne trobili ne klicali, ker je zapiral vsak svoj trop v en sam ovčnjak, čeprav so pasli vsi, razen Marka, jarce več gospodarjev.

Zadnja sta bila vedno črednik Lukež in tretjinek Tevž, ker sta morala čakati, da so ženske krave pomolzle. Pa to je bilo že od nekdaj tako.

V Rebri in v Pečeh je pozvanjalo od jutra do večera, da se je razlegalo v polje, kakor bi pel vsak kamen in vsak grm. Vmes so pa udarjali z basom zvončarji vodniki.

Pred trjaki in pred Zofijo tiste dni so zvonci vsak dan bolj na gosto pozvanjali, črede so se začele hitro premikati preko robov in planjav.

Dežja ni hotelo biti; peščena zemlja je omagala in trava je prepočasi poganjala za stotine lačnih gobcev.

Kozar se je smejal; grm, ki ga koza objeda, se najdlje ustavlja suši.

Druge pa je kar vse skrbelo. Edino Žorga se je tolažil, da majnika trava mora rasti, če jo s kijem zabijaš nazaj v tla. Pa se je vendar med nemirnimi voli tako razhudil, da jih je s hudičem klel.

Trjaki bodo dali dež. Zofija pa prav gotovo, saj je mokra vsako leto.

Pankrac je vzdignil vetrove. Zgornji in spodnji sta se skušala, kateri bo močnejši.

Na Servaca je zmagal jug.

Bonifac pa je vso noč in ves dan na temnih oblakih vozil dež izpod sonca.

Zofija bo mokra.

Paše je že tako primanjpovalo, da sta se Jok in Marko kljub mračnemu vremenu dogovorila, da bosta gnala na Bonifaca na vrh Peči; bosta že Volkun in Hrust ovohala zverino, če bo kje v gošči prežala.

Marko je tiščal na vrh najbolj zato, ker je vedel od Vrbanka, da mračnega dne najlažje izsekaš bečele iz drevesa. Navezal si je panj čez ramo, vteknil sekirico za pas in z rogom in žvižgi in z »na, na, bac« prignal sprvim zagonom na Skok in nastavil čredo proti Oknici.

Jok pa je s Hrustom rinil jarce čez Vogel na Jecolo.

Markov panj je opazil Tevž in je tako dolgo prigovarjal čredniku Lukežu, da sta zagnala krave na Vrhé. Za Markom ga je mikalo. Če ne drugega, se mu bo vsaj lahko smejal, ko ga bodo pikale čebele.

Marko je prepustil na Onici trop Volkunu. Pes ga je dobro razumel; saj ga je tudi Jernej pustil večkrat samega pri živini.

Jok Hrustu še ni zaupal. Sedel je na skalo, da je videl svoje in Markove jarce, in je zdaleč opazoval Marka, kako si je zatikal pod klobuk ozelenele bukove vejice, da bi obranil obraz pred bečelami. »Boji se jih pa le in kako si zna pomagati. Ni neumen fant.«

Ne dolgo potem, ko je odzvonilo po dolini poldne, je zapela v bukvi Markova sekirica.

Krave so se pripasle takrat čez Praprotnik na Mali stan. Tevž se je glasno krohotal Marku, ki si je otepal z rok pikajoče bečele. Črednik mu je ukazal, naj pazi, da ne bo živina ušla skozi napol polomljen plot na sečo. Tretjinek pa je prepustil krave samim sebi, stopil skozi leso in tik ob robu Peči šel proti Marku, da bi mu od blizu privoščil pikanje bečel.

Zagledal je pod seboj Podlipnikove jarce. Kakor bi ga po neprevidnosti sprožil, je sunil z nogo v mel kamen, ki se je parkrat zaobrnil, nato odletaval v vedno daljših skokih in vsekal v sredo Markovega tropa. Jarci so zagrmeli na dve strani. Dveleten, popolnoma bel koštrun, Cenekov je bil, lepa žival, pa se je z odbito zadnjo nogo utočil v meline.

Jok se je zadrl nad Tevžem: »Pusti jarce, kaj so ti napoti!«

Marko, ki je že postavil satje v pritrjene kozice v panju, je zamašil s pripravljeno rušo izsekan žlambor, da ne bodo bečele silile nazaj in da bodo rajši zasedle satje v panju, poskočil z bukve na tla in tekel proti Tevžu, grede pa že klical psa: »Volkun! Podi! Zapodi!«

Volkun pa je imel preveč opraviti z jarci, da jih zopet sežene, in je preslišal ovčarjev ukaz.

»Beštja ti, Rotijina,« je siknil ves zasopel Marko v Tevža in bil tako razdražen, da se je Tevž izgovarjal: »Kamen se mi je sprožil izpod nog.«

»Kaj pa stopaš na kraj, če ne znaš pogledati, kaj imaš pod nogami. Če si taka neroda, zakaj greš past v gore? Z ženskami hodi na njive plet!«

»Ti hodi na njive plet. S Podlipnikovo Ančko, da ti ne bo dolgčas.«

»Z robevnico te bom po buči; pa ne zavoljo Ančke; zavoljo jarca, ki si mu nogo odbil. Beštja! Ti ga boš plačal, ne jaz.«

Tisto zaradi Ančke in jarca pa je bilo narobe res.

Volkun je že uredil čredo in se podvizal po melu k Marku. Tevž ga ni opazil, ker se je res bal, da bi Marko jezen ne zamahnil. Marko tudi ne, ker mu je zaradi Ančke zavrela kri.

Stala sta si nasproti z naprej sklonjenimi glavami kakor dva trmasta vola, preden z vso težo treščita skupaj.

Takrat pa je zagnal Jok na skali grozen krik in mahal proti seči z robevnico.

Urno sta se oba nasprotnika okrenila in ujela z očmi zadnji skok, s katerim se je pognal velik, rjav medved na hrbet kravi, ki je zašla skozi raztrgan plot tako daleč na sečo, da je bila že čisto blizu gozda na oni strani.

Togotno je renčal medved na hrbtu krave, ki se je skušala otresti strašnega jezdeca in ubežati. Preskočila pa se je komaj za tri svoje dolžine. Zverina ji je z udarci svoje težke šape zlomila križ. Krava se je sesedla in v smrtnem strahu zarjula z glasom, ki pretrese mozeg živini in ljudem.

Tevž in Marko sta preplašena obstala.

(Dalje prihodnjič.)

RADIO CELOVEC

govori po časopisu

POSTANEK RAZLIČNIH SLOVENSKIH KRAJIN

(Nadaljevanje.)

Po bitki na Lerchfeldu pri Augsburgu nemški vladar sicer še ni potisnil Madžarov — kot nekoč Karel Veliki Obre —, prepustil pa je nadaljnje vojevanje Bavarcem in Karantancem, ki pa zaenkrat ne izrabijo velikega uspeha in le počasi pridobivajo del tega, kar jim je bilo odvzeto pred pol stoletja. Zato traja preko deset let priličen mir na madžarski fronti. Šele proti koncu 60tih let, ko je dorastel bavarski vojvoda Henrik II., pride do večje dejavnosti na vzhodu. Drugič v naši zgodovini postane slovenska zemlja krajiško-obrambno ozemlje velike tuje države. Kakor po obrskih vojnah frankovsko proti bolgarsko-slovanskemu vzhodu, tako sedaj v drugi polovici 10. stol. nemško proti madžarsko-hrvatski meji.

Od Donave do Jadrana je nanizan zopet venec krajin ali mejnih grofij, ki so ustvarile trden mejno-obrambni pas in pripomogle, da je prišlo ob koncu stoletja do utesnitve Madžarov na panonske nižine. Od severa proti jugu se vrste: 1. Vzhodna krajina ob Donavi, 2. Karantanska krajina ob srednji Muri, 3. Podravska krajina ob Dravi med Pohorjem, Kozjakom in madžarsko mejo, 4. Savinjska krajina ob Savinji in zapadno od Sotle ter spodnje Krke, 5. Kranjska krajina ob zgornji Savi. K tem moramo prišteti še dve krajini, obstoječi že v dobi pred Madžari: 6. Istrska krajina in 7. Furlanska krajina.

Postanek neštetih krajin je ogromnega pomena za narodnostno zgodovino Slovencev in teritorialni razvoj slovenske zemlje. Še v 9. stol. gredo frankovske meje in z njimi frankovsko-nemški vpliv preko ožjih slovenskih mejá na hrvatska tla. Z obrambnim pasom krajin je pa zasekana v trup zapadnega dela Južnih Slovanov ostrejša politična meja kot kdaj poprej. Na severu je ločila Slovence tostran Mure od rojakov, ki so ostali pod madžarskim gospodstvom; ob Sotli, spodnji Krki in Gorjancih je pa razdelila prebivalstvo iste krvi pod različne politične gospodarje, pripravljajoč s tem postanek slovenske in hrvatske skupine. V notranji zgodovini pomenja ustanovitev krajin razbitje Slovencev na dežele, od katerih poslej vsaka živi ali vsaj hoče živeti svoje posebno politično življenje. Druga polovica 10. stol. je s svojimi krajinami ustvarila kesnejše Korošce, Štajerce, Kranjce itd., to je provincializacijo slovenske zemlje, ki smo jo dolgo težko občutili in jo še do danes nismo povsem premagali.

Od krajin, ustanovljenih v drugi polovici 10. stol. na slovenskih tleh, je ostala v ožji zvezi z Bavarsko le Vzhodna krajina ob Donavi. Ostale so tesno naslonjene na Karantanijo, ali sedaj bolje rečeno Koroško, in predstavljajo po obsegu veliko ozemlje, ki ga moremo imenovati Velika Karantanija. Skoraj vsi Slovenci bivajo v okviru njenih mejá. Kakor pred sto leti pod Arnulfom so bile dane možnosti, da postane Velika Karantanija po svoji pretežni večini slovenskih prebivalcev slovenska vojvodina. Politični razvoj, podprt od ogromnega dotoka nemštva v naše kraje, je preprečil postanek »Velike Slovenije« v obliki »Velike Karantanije«.

Na čelu Koroške stoji do leta 976. vojvoda Bavarske, od tega leta pa ima Koroška svojega samostojnega vojvodo. Postanek posebne vojvodine Koroške je v zvezi z bavarsko in nemško državno politiko v drugi polovici 10. stol. Združeno Bavarsko, Karantanijo, Veronsko in Furlansko krajino upravlja od leta 952 Henrik I., brat nemškega kralja Otona I. Ko je Henrik I. v letu bitke pri Augsburgu (955) umrl, mu sledi enakoimenski sin Henrik II. Ker je bil ta še mladoleten, vodi oblast in ima prvo besedo v deželi njegova mati Judita, energična žena, ki ji je bilo na tem, da doseže od osrednje vlade kar največjo neodvisnost za Bavarsko in z njo združene dedežele, med katerimi je bila tudi Koroška. Eden glavnih podpiralcev njenih stremljenj je Abraham, škof iz bavarskega Freisinga.

Iz zvez, ki jih je imel Abraham z Judito in bavarsko vojvodsko rodbino vobče, je znal ta podjetni cerkveni knez doseči kar največ na kolonizacijskih tleh, ki so se po bitki pri Augsburgu odprla na vzhodu in jugovzhodu. Že je bila freisinška škofijska cerkev posestnica obširnih zemeljskih kompleksov na Koroškem, posebno v središču dežele okoli Vrbskega jezera. Stremljenje škofa Abrahama je šlo za tem, da fresinško posest v teh krajih še poveča.

Dokler je bil živ še stari kralj in cesar Oton I., je uravnaval Abraham svojo politiko še v skladu z državno oblastjo, kakor je tako delala tudi vojvodinja Judita. Po smrti Otona I. se je pa naglo spremenilo razmerje vojvodske rodbine in tej vdanega Abrahama do kralja, sina prejšnjega, Otona II. Iz političnih in rodbinskih razlogov je zavzel medtem dorasli vojvoda Henrik II. nasproti svojemu cesarskemu bratrancu nasprotno stališče, ki se mu je pridružil tudi stari prijatelj vojvodske hiše, škof Abraham. V začetku vlade Otona II. igra ta še kaj dvolično vlogo. V resnici nasproten cesarju se je kljub temu sukal v njegovi bližini in ga pridobil, da je vladar podelil 973. leta fresinški cerkvi obširno zemljo v nanovo urejeni Kranjski krajini. Darovano ozemlje je obsegalo Sorško polje, okolico Loke, Selško dolino in večji del Poljanske doline. Podelitvi kranjskega posestnega kompleksa so sledile še druge milosti za Abrahama in mladega Henrika II. Tudi koroška posest freisinške cerkve je za škofa Abrahama porastla in se okrepila.

Medtem ko je vladar na tako radodaren način ustrezal željam bavarskega vojvode in freisinškega škofa, sta ta dva pletla proti njemu zaroto. Vojvoda Henrik je skušal pridobiti na ogromnem kompleksu, ki se je širil od čeških meja do Verone ter od Lecha do Ogrske, zase kar največjo moč in veljavo. Škof Abraham mu je bil pri tej politiki močna opora. Koalicija proti cesarju je dosegla višek s prestopom češkega vojvode Boleslava in poljskega kneza Mieczyslawa na bavarsko stran. Ogromna torej in za nemškega državnega poglavarja kaj nevarna zveza, za katero je pa končno leta 974 cesar doznal in vojvodo prehitel. Še preden se je ta mogel združiti s svojimi češkimi in poljskimi zavezniki, je prišel kroni v oblast. Sledila je kazen: vojvoda je odstavljen in mora obenem s svojim glavnim pomagačem škofom Abrahamom v pregnanstvo.

Upor Henrika II. je dal cesarju dober nauk. Tako ogromno ozemlje, združeno v rokah enega samega kneza, je moralo pomeniti stalno nevarnost za državo ob njenih vzhodnih mejah, posebno še, če je njenega gospodarja vodila skušnjava veleizdajalskih zvez z inozemstvom. Zato je cesar leta 967 od Bavarske oddelil Koroško, deželo povzdignil v vojvodino in ji priključil nove krajine na vzhodu in jugu.

Nova vojvodina Koroška je v smislu takratne nemške državne politike, ki je bila proti plemenskemu partikularizmu za enotno državo, zasnovana drugače kot ostale plemenske vojvodine nemške države. Te so zasidrane v posameznih nemških plemenih. Koroška to ni mogla biti, kajti njeno prebivalstvo je bilo še po ogromni večini slovensko in vojvoda tujec v deželi, nespojen z narodom, ki mu je stal na čelu. Koroški vojvoda je bil zaenkrat in še dolgo to, kar si je želela državna oblast za vojvode na Nemškem, državni uradnik, ki mu je vojvodstvo od krone podeljeni fevd. Zato je še sto let na Koroškem stalno menjavanje vojvod iz različnih nemških rodbin.

Že v prvih letih nove vojvodine ji stoji na čelu pisana vrsta vojvod, dokler ni Henrik II., ki se je medtem spravil z državno oblastjo, leta 989 postal drugič vojvoda koroški ter v osebni zvezi (uniji) še enkrat združil Bavarsko in Koroško vojvodino. Po njegovi smrti (995) in za njegovega sina in naslednika, tudi Henrik imenovanega, je personalna zveza med Koroško in Bavarsko trajala dalje, dokler ni tretji Henrik leta 1002 postal nemški kralj. Tedaj je bil na Koroškem postavljen za vojvoda Oton iz Wormsa.

Za njegove dobe, prejkone že leta 1002, je prišlo do važnih upravnih in teritorialnih sprememb, ki stoje v zvezi s Koroško in takratno slovensko zemljo. Iz sovražnosti in nasprotovanja proti vojvodi Otonu je nemški kralj iz okvira Velike Karantanije oddelil krajine Karantansko, Podravsko, Savinjsko in Kranjsko ter jih podredil naravnost kroni. S tem aktom je Velika Karantanija razbita, združitev skoraj vseh Slovencev v okviru ene same dežele pokopana, provincializacija slovenske zemlje pa poglobljena. Zasnova »združene Slovenije« v obliki ene, četudi vojvodine nemške države je razblinjena v nič. Doba, ko prehaja prvo tisočletje našega letoštetja v drugo, pomenja rojstvo kasnejše Koroške, Štajerske in Kranjske.

Čebele in ajda

(Nadaljevanje s 6. strani.)

svojem ranjkem očetu, ki je bil znan čebelar starega kova.

»Slišim, da nameravate svoje čebele prepeljati v ajdovo pašo drugam,« zaokrenem pogovor na pravi tir. »Ali to delate stalno vsako leto?«

»Ne, ne!« odvrne možak; »letos mislim prvič poskusiti. Veste, v kraju, kamor jih nameravam postaviti, je v času ajdovega cveta boljše vreme kot pri nas. Tam vedno znatno več naberejo kot pri nas. Tu se kaj rade zbirajo nevihte in nalivi, tam pa ne. Tudi vetrovi pri nas niso pravi, tako so pravili že naš oče.«

»Pa so tudi oče prevažali tja?«

»Tisto ne; dejali so, da se sitnosti in stroški ne poplačajo. Jaz bom pa vseeno poskusil. Tam imam dobrega prijatelja, pri katerem bom imel prav odlično stojišče za panje. Veste, dandanes se bolj splača kaj napraviti za večji donos, ko je strd tako dragocen in zaželen pridelek. V rednih razmerah se nemara res ne bo splačalo.«

Sprevidel sem, da ima mož prav. Njegovi razlogi so vsekakor vredni upoštevanja. Pa sem ga moral — nekaj tudi iz nagajivosti — nekoliko vščipniti:

»Ali je v vaši vasi še kaj čebelarjev, ali sta pa s Tonejem sama? Kaj bo pa z vašo ajdo, če boste čebele odvlekli dru-

»Nič skrbi,« se odreže, v sosedni vasi je čebel zadosti tudi za ajdo na naših poljih. Če bi jih ne bilo, bi gotovo ne mislili na prevoz, zakaj brez ajdovih žgancev je v kmečki hiši dolgčas.«

To že verjamem! Ko bi dobri možak vedel, kako dolgočasno je brez ajdovih žgancev šele v mestu! Kaj hočemo...

Dobro torej. Tudi Tonej bo postavil svoje tri panje v ajdovo pašo. Le naj se zgodaj navadi na prevažanje. Moderna čebeloreja je itak v znatni meri navezana na izrabljanje različnih pasišč. Na Koroškem pa še prav posebno. Misliti je treba zlasti na izrabo planinske paše v času, ko v dolinah po košnji travniška paša preneha. Na ta način se »zamaši« luknja med spomladansko in ajdovo pašo. Le korajžo, Tonej! Morda se obnese — morda ne. To je zmeraj, kakor bi v loterijo stavil. A nekaj je treba vendarle »riskirati«, če človek hoče imeti kaj več uspeha.

Nato smo se pomenili o pripravah za prevoz. Sosed je bil tudi v teh stvareh dobro poučen. Le najvažnejšega nesrečnež ni vedel: da je namreč treba za pašo pripraviti tudi čebelne družine, ne samo panjev in voza in kladiva, klešč in luči in kar je še drobnarij treba.

Tonejev drujček (drugi roj) se je slabo razvil. Morda se še spomnite, kako se mu je mlada matica pozno oplemenila. Ker je bil že itak bolj šibak, ni mogel nikamor. Vendar je bil živahen in Tonej ga je bil močno vesel. Zakaj z njim vred je imel vendar tri družine in to za prvo leto ni kar tako.

»Kaj bo pa z drujčkom, Tonej?« ga vprašam, ko smo bili zastran prevoza na čistem.

»Kar s seboj ga bom vzel v pašo. Se bo vsaj kaj popravil.« To je izgovoril s prepričanjem, ki ne dopušča nobenega ugovora.

Toda moja čebelarska vest bi mi očitala greh, če bi se bil kar tebi nič, meni nič vdal.

»Tonej, iz te moke ne bo kruha! Tvoj drujček se v ajdi ne bo prav nič popravil. Če dozdaj ni mogel priti k sebi, bo v ajdi čisto opešal. Ne bo ti preostalo drugega, kot da ga po paši združiš. Za čez zimo ne bo sposoben. Mnogo pametneje pa je, da to storiš pred ajdovo pašo.«

Mojemu mlademu prijatelju se je obraz kar potegnil. Kako tudi ne: imeti tri panje, pa od njih enega podreti... Za Boga, kaj vendar mislim! — Tako so govorile njegove temne oči, čeprav so usta molčala.

Vedel sem, kaj se dogaja v njegovem čebelarskem srcu. Vendar sem nadaljeval:

»Glej, Tonej, tudi prvec ni posebno močan, prav tako tudi izrojenec ne. Ubogaj me in nikar ne prevažaj v pašo treh slabičev. Ne bo uspeha, verjemi! Vsi trije panji bodo nabrali v dobri paši komaj za enega močnega. Napravi takole: obe mladi matici sta lepi in dobri. Za staro pa ne veš, koliko je stara. Prvca poderi, matico odstrani, čebele pa razdeli s satjem in zalego vred med izrojenca in drujca. To napravi takoj, skrajni čas je. V ajdo postavi dve močni družinici, pa boš videl, kako prav sem ti svetoval.«

Če bo Tonej tako res tudi naredil, nisem popolnoma prepričan. Prav tako sem v dvomih, če bodo moj nasvet poslušali drugi moji prijatelji, ki berejo te vrstice. Jaz samo to vem, da sem prav svetoval in da bom imel mirno čebelarsko vest, ker sem storil svojo čebelarsko dolžnost.

Mednarodni sklad za otroka

Gospodarski in socialni svet Združenih narodov je odobril program Mednarodnega sklada za otroka za dobavo prehranbene pomoči, 3,250.000 otrokom v po vojni opustošenih državah. Tekoči program pomoči bo izvedel omenjeni Mednarodni sklad, stroškov bo okoli 12 milijonov dolarjev v 6 mesecih.

Sklad za otroka je ustanovil lani Gospodarski in socialni svet z odobritvijo splošne skupščine ZD.

Po začetnem programu bodo otroci 10ih evropskih držav in Kitajske dobivali najmanj ¾ l mleka in še kaka druga živila. Program bodo razširjali z zvišanjem razpoložljivih fondov vlad držav članic ZN in zasebnih virov.

Ameriški delegat Willard Thop je opozoril, da so Združene države nakazale skladu 15 milijonov dolarjev in da je vlada Združenih držav obljubila, da bo podpisala do nadaljnega zneska 25 milijonov dolarjev še 57 dolarjev na vsakih 43 dolarjev, ki jih bodo prispevale druge države.

Thop je dostavil, da pričakujejo nadaljne prispevke od zasebnih organizacij in državljanov Združenih držav na poziv ZN za prostovoljne prispevke k programu pomoči za otroka.

Začetnega programa sklada bodo deležne: Albanija, Avstrija, Češkoslovaška, Finska, Francija, Grška, Madžarska, Italija, Poljska, Jugoslavija in Kitajska.

Nedelja, 3. avgusta:
7.30: Jutranja glasba.
18.30: Polurna oddaja.
20.15: Večerna pesem.

Ponedeljek, 4. avgusta:
7.15: Pouk slovenščine.
20.15: Poročila.

Torek, 5. avgusta:
7.15: „Pojav Habsburžanov v slov. zgodovini", zgodovinsko predavanje.
20.15: Poročila.

Sreda, 6. avgusta:
7.15: Glasba s plošč.
20.15: Poročila.

Četrtek, 7. avgusta:
7.15: Pouk slovenščine.
19.30: Polurna oddaja.
20.15: Poročila.

Petek, 8. avgusta:
7.15: „Naši literarni prvaki v luči domovinske ljubezni", literarno predavanje.
20.15: Poročila.

Sobota, 9. avgusta:
7.15: Aktualni komentarji.
20.15: Poročila.

Morebitne spremembe v času bomo objavili pravočasno v radiu.

MALI OGLASI

Slovenec, izučen obrtnik, star 29 let, želi v svrho ženitve spoznati Slovenko do 28 let, ki bi imela lastno hišo ali stalno stanovanje. Ponudbe na upravo lista pod „Dom". 336

SLIKE
vseh vrst, povečave in pomanjšanja, umetniške slike, nagrobne slike (po kakršnikoli fotografiji)
VAM NAPRAVI
umetniški atelje
CARL HEDANEK
CELOVEC, Paulitschgasse 13, tel. 20-90.
Zahtevajte cenike! 392

Takoj sprejmem v službo
dva čevljarska pomočnika
Za hrano in stanovanje je preskrbljeno.
Friedrich Merlin, Schumachermeister in Mallestig, Nr. 61. 334

V svrho ženitve želim spoznati
SLOVENKO
v starosti od 20. do 30. let. — Naslov pri upravi lista, kamor je poslati tudi ponudbe. 335

„Koroška kronika" izhaja vsak petek. — List izdaja Britanska obveščevalna služba. — Uredništvo lista je v Celovcu, Völkermarkter Ring 25/I. Telefon 3651/02. — Uprava in oglasni oddelek v Celovcu, Funderstraße 1. Telefon 3651/38. — Mesečno naročnino je treba plačati v naprej. — Rokopisi se ne vračajo.